

12 Οκτωβρίου 2026

NOMΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

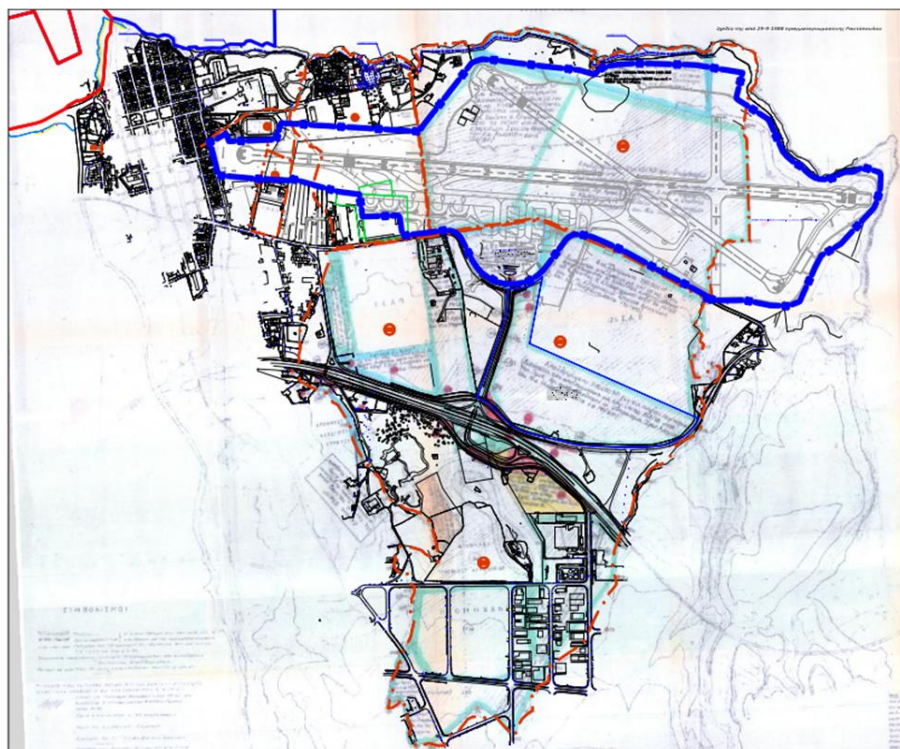
ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ «ΝΙΚΟΣ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ»

**Το δικαίωμα κυριότητας του Δήμου Ηρακλείου επί της εκτάσεως που καταλαμβάνει το
Αεροδρόμιο Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης»**

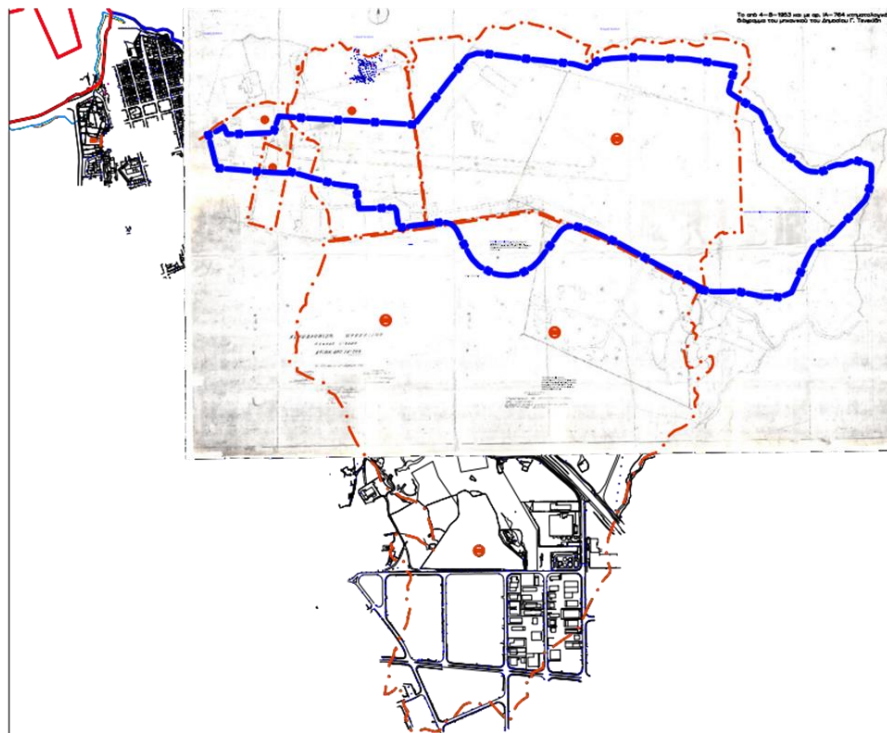
Ι. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με το παρόν Νομικό Σημείωμα εξετάζονται διαχρονικά τα εμπράγματα δικαιώματα του Δήμου Ηρακλείου – πρώην Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσού – επί της εκτάσεως που καταλαμβάνει το Αεροδρόμιο Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης», κατόπιν συστηματικής έρευνας και μελέτης όλων των εγγράφων και λοιπών στοιχείων που χορηγήθηκαν και συγκεντρώθηκαν. Τα στοιχεία και τα έγγραφα που λήφθηκαν υπόψη καταγράφονται στο Παράρτημα Α' του παρόντος.

Το αεροδρόμιο Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης», βρίσκεται στη θέση "Ρουσσές" της κτηματικής περιφέρειας της Δημοτικής Κοινότητας Ν. Αλικαρνασσού, της Δημοτικής Ενότητας Ν. Αλικαρνασσού του Δήμου Ηρακλείου της Περιφερειακής Ενότητας Ηρακλείου της Περιφέρειας Κρήτης και έχει κατασκευαστεί και λειτουργεί επί ακινήτου συνολικής έκτασης **1.736.852,61 τ.μ.**, σύμφωνα με τα υλοποιημένα όρια αυτού, όπως αυτά αποτυπώνονται στα κατωτέρω διαγράμματα.

Εικόνα 1: Όρια κληροτεμαχίων και έκτασης Αεροδρομίου επί του από 24-05-1979 Διαγράμματος των Δ. Ραπτόπουλου, Γ. Αναγνώστου και Γ. Βέροιου

Εικόνα 2: Όρια κληροτεμαχίων και έκτασης Αεροδρομίου επί του με αρ. ΙΑ-764/4-8-1953 σχεδιαγράμματος του Γ. Τενεκίδη

Η ως άνω έκταση προήλθε, κατά το μεγαλύτερο τμήμα της, από τη λειτουργική συνένωση τμημάτων των κληροτεμαχίων 307 και 317, 4, 6 και 7 της **οριστικής διανομής του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ**, όπως προκύπτει από το ως άνω διάγραμμα στο οποίο αποτυπώνεται η έκταση που καταλαμβάνει σήμερα το αεροδρόμιο, καθώς και τα τμήματα των εν λόγω κληροτεμαχίων τα οποία εμπίπτουν εντός αυτής, τα οποία κηρύχθηκαν απαλλοτριωτέα, κατά τα κατωτέρω αναλυτικά αναφερόμενα.

Η οριστική διανομή του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ, πραγματοποιήθηκε με το από **17-12-1932** πρακτικό της Επιτροπής Τακτοποίησης αγροκτήματος Ν. Αλικαρνασσοῦ και αποτυπώνεται στο οριστικό διάγραμμα διανομής, το οποίο συντάχθηκε από το 90ο Τοπ. Συνεργείο (εφεξής Δ/Σ 90). Η εν λόγω οριστική διανομή εγκρίθηκε με την με **αρ. 64625/21-06-1935** απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, η οποία δημοσιεύθηκε στο **ΦΕΚ 107 Β'/27-07-1935**. Το ως άνω πρακτικό οριστικής διανομής, μαζί με την εγκριτική απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, μεταγράφηκαν στα βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου, στον τόμο

143 και με α.α. 64649, στις 30-08-1937.

Η Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ συστάθηκε με το από 14-05-1926 ΠΔ (ΦΕΚ 186 Α'/07-06-1926). Ειδικότερα, με το εν λόγω ΠΔ αναγνωρίστηκε ως Κοινότητα ο μόνιμος προσφυγικός συνοικισμός της Νέας Αλικαρνασσοῦ. Με τον ν. 1832/1989 (ΦΕΚ 54 Α) η Κοινότητα αναγνωρίστηκε ως Δήμος Νέας Αλικαρνασσοῦ, ο οποίος με τον ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α) και την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» καταργήθηκε και εντάχθηκε στον Δήμο Ηρακλείου. Ως εκ τούτου, ο Δήμος Ηρακλείου ως καθολικός διάδοχος της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσοῦ, κληρούχου της ως άνω διανομής, έχει υπεισέλθει στα ιδιοκτησιακά δικαιώματα αυτής τα απορρέοντα από την ως άνω οριστική διανομή.

II. ΤΟ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΧΩΡΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΝΕΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑΤΟΣ Ν. ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1932 και ειδικότερα των κληροτεμαχίων 307 και 317.

A. Γενικά

Μετά την Μικρασιατική καταστροφή και την υπογραφή της συνθήκης της Λωζάνης για την ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας, οι περιουσίες των Τούρκων στην Ελλάδα πέρασαν στην κυριότητα του Ελληνικού Δημοσίου [βλ. Νόμος 4793/1930 «Περί κυρώσεως της μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας Συμφωνίας περί τρόπου εφαρμογής της έν Λωζάνη υπογραφείσης Συμβάσεως περί ανταλλαγής Ελληνοτουρκικών πληθυσμών και της υπ' αριθ. 9/1927 Δηλώσεως περί των εις την Ελλάδα Μουσουλμανικών κτημάτων» (ΦΕΚ Α' 226/03-07-1930)]. Εν συνεχεία, το Ελληνικό Δημόσιο μεταβίβασε τις εν λόγω περιουσίες στην Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων με το από 21-12-1923 ΝΔ (ΦΕΚ 390 Β), την 95869/22-08-1924 Υπουργική Απόφαση και το από 15-08-1926 ΝΔ (ΦΕΚ 164 Α) (βλ. σχετικά και την από 29-09-1988 έκθεση πραγματογνωμοσύνης του Δημ. Ραπτόπουλου, η οποία συντάχθηκε σε συνέχεια της με αρ. 817/1983 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου).

B. Η οριστική διανομή του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ

Σε συνέχεια των ανωτέρω, κατά την οριστική διανομή του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ Ηρακλείου Κρήτης, όπως προαναφέρθηκε, με το από **17-12-1932** πρακτικό οριστικής διανομής των κλήρων της Επιτροπής Τακτοποιήσεως αγροκτήματος Ν. Αλικαρνασσοῦ Ηρακλείου, το οποίο συνοδεύεται από το σχεδιάγραμμα του 90ου Τοπογραφικού Συνεργείου της Τοπογραφικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας, **παραχωρήθηκαν στην τότε Κοινότητα Ν. Αλικαρνασσοῦ, ως κοινοτικός κλήρος**, τα αναφερόμενα στο εν λόγω πρακτικό κληροτεμάχια. Ειδικότερα, σύμφωνα με το εν λόγω πρακτικό η τότε Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ **απέκτησε την πλήρη κυριότητα των αναλυτικά αναφερόμενων σ' αυτό κληροτεμαχίων που της παραχωρήθηκαν ως κοινοτικός κλήρος και ειδικότερα, μεταξύ άλλων κληροτεμαχίων:**

α) την πλήρη κυριότητα των κληροτεμαχίων υπ' αριθμ. 4 (εμβαδού 386.576 τμ), υπ' αριθμ. 6 (εμβαδού 42.479 τμ) και υπ' αριθμ. 7 (εμβαδού 43.168 τμ) και

β) την πλήρη κυριότητα των 11/30 εξ αδιαιρέτου των κληροτεμαχίων υπ' αριθμ. 307 και 317 (συνολικού εμβαδού 3.561.899 τμ) που διανεμήθηκαν ως ενιαίο ακίνητο. Επίσης με την εν λόγω απόφαση της Επιτροπής Τακτοποιήσεως αναγνωρίστηκαν τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα στα λοιπά 19/30 εξ αδιαιρέτου των εν λόγω κληροτεμαχίων, ήτοι των Χρ. Ανερράψη και Νικ. Μακράκη (βλ. ΑΠ 507/1988 και ΠολΠρωτ Ηρακλείου 789/1989).

Η ως άνω οριστική διανομή κυρώθηκε με την με αριθμό **64625/21-06-1935** απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, η οποία δημοσιεύτηκε στο **ΦΕΚ 107 Β'/27-07-1935**. Το ως άνω πρακτικό της Επιτροπής, το συναφές κτηματολογικό διάγραμμα του 90ου Τοπογραφικού Συνεργείου της Τοπογραφικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας και το ως άνω ΦΕΚ με την εγκριτική της διανομής απόφαση, μεταγράφηκαν στα βιβλία του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου, σαν οριστικοί τίτλοι των κληρούχων, στις 30-08-1937, στον τόμο 143 και με α/α 64649 (κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 164 παρ. 1 και 173 παρ. 1 του Αγροτικού Κώδικα).

Γ. Η φερόμενη ως διανομή του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ έτους 1955-1956

Το Ελληνικό Δημόσιο, κατά καιρούς επικαλέστηκε ενώπιον των Δικαστηρίων την ύπαρξη και μεταγενέστερης οριστικής διανομής του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ, η οποία φέρεται

ότι έλαβε χώρα το έτος 1955-1956. Περαιτέρω και προς απόδειξη της εν λόγω διανομής προσκόμιζε ένα κυρωμένο διάγραμμα αυτής. Σύμφωνα με το εν λόγω διάγραμμα ολόκληρο το υπ' αριθμ. 317 κληροτεμάχιο παρίσταται ως «Αεροδρόμιο Ηρακλείου» με αρ. κληροτεμαχίου 325.

Όμως το Ελληνικό Δημόσιο, πέραν του ως άνω διαγράμματος, ουδέν άλλο στοιχείο ή έγγραφο προσκόμισε οποτεδήποτε που να επιβεβαιώνει την τυχόν αναθεώρηση, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 80 παρ. 1 και 192 του Αγροτικού Κώδικα, της οριστικής διανομής που πραγματοποιήθηκε με το από 17-12-1932 πρακτικό της Επιτροπής Τακτοποίησης Αγροκτήματος Αλικαρνασσού. Για τον λόγο αυτό οι σχετικοί ισχυρισμοί του Ελληνικού Δημοσίου επανειλημμένα απορρίφθηκαν από τα αρμόδια Δικαστήρια (βλ. ενδεικτικά υπ' αριθμ. 789/1989 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, η οποία επικυρώθηκε με την 415/1991 απόφαση του Εφετείου Κρήτης).

Δ. Όσον αφορά ειδικότερα το ιδιοκτησιακό καθεστώς των κληροτεμαχίων 307 και 317

Όσον αφορά ειδικότερα το ιδιοκτησιακό καθεστώς της έκτασης που προήλθε από τα κληροτεμάχια 307 και 317, των οποίων τα 11/30 εξ αδιαιρέτου περιήλθαν κατά τα ανωτέρω στην ιδιοκτησία της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσού, από τα στοιχεία που τέθηκαν υπ' όψιν μας προκύπτουν τα εξής:

1. Με το υπ' αριθμ. **7230/27-12-1906** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Χ. Καμινιοπέτρου, το οποίο έχει μεταγραφεί νόμιμα στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 18 και με α/α 23.766, στις 27-12-1906, **ο Χριστόφορος Ανερράψης** και ο Χασάν Βέης Σκυλιανάκης απέκτησαν, κοινώς και αδιαιρέτως, λόγω αγοράς από τον Αλή Μουστεκίμη του Ομέρ Χατζηχουσεϊνάκη, τα **80/300** εξ αδιαιρέτου μιας αγριάδας γνωστής υπό το όνομα "Ρουσσές", καλλιεργήσιμου και μη, συνολικής έκτασης 1.000 περίπου μουζουρίων (ήτοι, 1000 περίπου στρεμμάτων σύμφωνα με την από 29-09-1988 έκθεση πραγματογνωμοσύνης του Δικαστικού Πραγματογνώμονα Δημοσθένη Ραπτόπουλου) και όπως αυτός κατά τα λοιπά περιγράφεται στον εν λόγω τίτλο κτήσης. Σύμφωνα με το εν λόγω συμβόλαιο τα λοιπά 22/30 της εν λόγω αγριάδας ανήκαν στη μητέρα του πωλητή Λιμανρειζοπούλαν, στους κληρονόμους Μουσταφά Παπουτσαλάκη και στον Ιμβραίμ Σκανδαλάκη.

2. Με το υπ' αριθμ. **1213/09-08-1910** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε συμβ/φου Ηρακλείου

Χ. Γεωργιάδη, το οποίο έχει μεταγραφεί νόμιμα στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 33 και α/α 293.942 στις 10-08-1910, ο **Χριστόφορος Ανερράψης** απέκτησε λόγω αγοράς από τον Ιμβραήμ Βέη Παπουτσαλάκη, τα **30/300** εξ αδιαιρέτου ενός αγρού στη θέση "Ρουσσές" της άλλοτε κτηματικής περιφέρειας του χωριού Καρτερού του Δήμου Επισκοπής Πεδιάδος Ηρακλείου, συνολικής έκτασης 1.500 περίπου μουζουρίων και κατέστη συγκύριος αυτού κατά συνολικό ποσοστό 70/300 εξ αδιαιρέτου.

3. Με το υπ' αριθμ. **15421/18-08-1910** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Ευστρ. Βουρδουμπάκη, το οποίο έχει μεταγραφεί νόμιμα στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 33 με α/α 29.974 στις 18-08-1910, ο Χρ. Ανερράψης μεταβίβασε λόγω πώλησης στον Χασάν Βέη Σκυλιανάκη τα **15/300** εξ αδιαιρέτου του ως άνω αγρού στη θέση "Ρουσσές". Έτσι οι Χρ. Ανερράψης και Χασάν Βέης Σκυλιανάκης, κατέστησαν συγκύριοι του εν λόγω αγρού κατά ποσοστό **55/300** αδιαιρέτου ο καθένας εξ αυτών. Στο εν λόγω συμβόλαιο αναφέρεται ότι τα υπόλοιπα 8/30 ή 80/300 ανήκουν στους συμβαλλόμενους Χριστόφορο Ανερράψη και Χασάν Σκυλιανάκη και τα λοιπά 8/30 ή 80/300 στον Αλή Μουστεκείμ Χατζή και τα 11/30 ή 110/30 στον Ιμβραήμ Σκανδαλάκη.

4. Με το υπ' αριθμ. **3867/17-11-1918** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Εμμ. Λασηθιωτάκη, το οποίο έχει μεταγραφεί νόμιμα στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 79 και με α/α 39.759 στις 21-11-1918, ο **Χρ. Ανερράψης** απέκτησε λόγω αγοράς τα ανήκοντα στον Χασάν Βέη Σκυλιανάκη **55/300** εξ αδιαιρέτου του ως άνω αγρού στη θέση "Ρουσσές" και κατέστη συγκύριος αυτού κατά το ποσοστό των **110/300** αδιαιρέτου.

5. Με το υπ' αριθμ. **10390/17-02-1922** συμβόλαιο του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Ευστρ. Βουρδουμπάκη, το οποίο έχει μεταγραφεί νόμιμα στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 22 και με α/α 44.180, στις 18-02-1922, ο **Νικόλαος Γ. Μακράκης** απέκτησε λόγω ανταλλαγής από τον Μουστεκίμ Ομέρ Χατζηχουσεϊνάκη τα 8/30 ή **80/300** εξ αδιαιρέτου ενός αγρού στη θέση "Ρουσσές" της άλλοτε κτηματικής περιφέρειας του χωριού Καρτερού του Δήμου Επισκοπής Πεδιάδος Ηρακλείου, συνολικής έκτασης 2.000 περίπου μουζουρίων.

Από τα αναφερόμενα στην από **29-09-1988 έκθεση πραγματογνωμοσύνης** του Δικαστικού Πραγματογνώμονα Δημοσθένη Ραπτόπουλου, η οποία εκπονήθηκε σε συνέχεια της 817/1983 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, την **789/1989** απόφαση του εν λόγω Δικαστηρίου που εκδόθηκε σε συνέχεια αυτής και η οποία επικυρώθηκε με την **415/1991**

απόφαση του Εφετείου Κρήτης, καθώς και από την υπ' αριθμ. **984/1985 απόφαση του Α.Π.(Δ' Πολ.Τμήμα)**, προκύπτει αναμφισβήτητα ότι το αναφερόμενο στα ως άνω συμβόλαια ακίνητο, «αγριάδα γνωστή με την ονομασία Ρουσσές», είναι το ίδιο σε όλα τα εν λόγω συμβόλαια. Επίσης επιβεβαιώνεται, καθόσον τα όριά τους συμπίπτουν, ότι είναι το ακίνητο το οποίο στη συνέχεια αποτέλεσε τα κληροτεμάχια 307 και 317 της ως άνω οριστικής διανομής του κτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ έτους 1932 και το οποίο αποτυπώνονται, στο ως άνω κτηματολογικό – τοπογραφικό διάγραμμα του 90ου Τοπογραφικού Συνεργείου της Τοπογραφικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας που τη συνοδεύει, ως δύο επιμέρους ακίνητα που χωρίζονται μεταξύ τους από το Δημόσιο Δρόμο Ηρακλείου – Αγ. Νικολάου (παλιός Εθνικός Δρόμος) και πήραν τους αριθμούς 307 το μεγαλύτερο ακίνητο νότια από τον δημόσιο (εθνικό) δρόμο και 317 το έτερο ακίνητο βόρεια από τον δημόσιο δρόμο.

Περαιτέρω, από τα αναφερόμενα στα ως άνω συμβόλαια και αποφάσεις επιβεβαιώνεται και προκύπτει αναμφισβήτητα ότι το περιγραφόμενο σ' αυτά ακίνητο που απετέλεσε τα κληροτεμάχια 307 και 317 της ως άνω οριστικής διανομής ανήκε:

α. Στον Χριστόφορο Ανερράψη κατά ποσοστό 110/300 ή 11/30 εξ αδιαιρέτου,

β. Στον Νικόλαο Μακράκη κατά ποσοστό 80/300 ή 8/30 εξ αδιαιρέτου και

γ. Στον Ιμβραήμ Σκανδαλάκη κατά ποσοστό 110/300 ή 11/30 εξ αδιαιρέτου.

Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και σύμφωνα με όσα ανωτέρω αναφέρθηκαν σχετικά με την ανταλλαγή των πληθυσμών και τις περιουσίες των Τούρκων στην Ελλάδα, τα ως άνω ανήκοντα στον Μουσουλμάνο Ιμβραήμ Σκανδαλάκη 110/300 ή 11/30 εξ αδιαιρέτου του προαναφερόμενου αγρού, περιήλθαν αρχικά στο Ελληνικό Δημόσιο, στη συνέχεια στην Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων και τέλος, με την οριστική διανομή του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ, στην τότε Κοινότητα της Νέας Αλικαρνασσοῦ, ως ποσοστό εξ αδιαιρέτου των κληροτεμαχίων 307 και 317.

Σημειώνεται ότι τα όρια και η έκταση του **υπ' αριθμ. 317 κληροτεμαχίου**, εμβαδού 1.259.174 τμ., προκύπτουν και επιβεβαιώνονται από το μεταγενέστερο διάγραμμα του Υπουργείου Γεωργίας με τίτλο «**ΝΕΑ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΣ (ΚΡΗΤΗΣ) – Ανταλλάξιμοι εκτάσεις – Διανομή 1955 – 1956**», όπου αναφέρεται ως κληροτεμάχιο 325, σε συνδυασμό με το από **24-05-1979 διάγραμμα** το οποίο συνοδεύει την με αυτή ημερομηνία έκθεση πραγματογνωμοσύνης των Δημ. Ραπτόπουλου, Γ. Αναγνώστου και Γ. Βέροιου η οποία συντάχθηκε σε συνέχεια της 808/1971

απόφασης του Εισηγητή του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, αλλά και την από 29-09-1988 έκθεση πραγματογνωμοσύνης του Δημ. Ραπτόπουλου η οποία συντάχθηκε σε συνέχεια της 817/1983 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, όπου αποτυπώνεται περιμετρικά με τους αριθμούς 101-102-103-104-104^α-105-105^α-106-ζ- 2-107ζ-108-B- 101).

Επίσης σημειώνεται ότι τα όρια και η έκταση του υπ' αριθμ. 307 κληροτεμαχίου, προκύπτουν και επιβεβαιώνονται από το αυτό ως άνω από **24-05-1979 διάγραμμα**, στο οποίο αποτυπώνεται περιμετρικά με τους αριθμούς 109-8-110-9-ψ-N-111γ- 112-113-114-Σ-115-116-117-118-119-120-120^α-120β-120γ-121-122-123-124-125-126-127-128-128^α-129-130-131-132-133-134-134^α-134β-135-135^α-136-136^α-137^α-137-138-139-140-14-4Π-7Η-109.

Τέλος, τα ως άνω αναφερόμενα επιβεβαιώνονται επιπροσθέτως και από τα εξής:

i) Από τα αναφερόμενα στην **24-05-1979** έκθεση πραγματογνωμοσύνης των Δ. Ραπτόπουλου, Γ. Αναγνώστου, Γ. Βέροιου, η οποία συντάχθηκε σε συνέχεια της υπ' αριθμ. 808/1971 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου και στα πλαίσια διεκδικητικής αγωγής που άσκησαν οι λοιποί συγκύριοι της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσού επί του κληροτεμαχίου 317, ήτοι οι κληρονόμοι Χρ. Ανερράψη και Νικ. Μακράκη κατά του Ελλην. Δημοσίου και επί της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθμ. **984/1985 αμετάκλητη απόφαση του Α.Π.(Δ' Πολ.Τμήμα)**.

ii) Από τα αναφερόμενα στην **29-9-1988** έκθεση πραγματογνωμοσύνης του Δ. Ραπτόπουλου, η οποία συντάχθηκε σε συνέχεια της υπ' αριθμ. 817/1983 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου και στα πλαίσια εξέτασης της από 12-5-1982 και με αρ. πρωτ. 672 αναγνωριστικής της κυριότητας αγωγής την οποία άσκησαν ενώπιον του εν λόγω Δικαστηρίου, κατά του Ελλην. Δημοσίου, οι κληρονόμοι Χρ. Ανερράψη και Νικ. Μακράκη. Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η υπ' αριθμ. **789/1989 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου**, η οποία επικυρώθηκε από την **415/1991 απόφαση του Εφετείου Κρήτης**.

iii) Από το **24-5-1979 τοπογραφικό διάγραμμα**, κοινό και στις δύο ως άνω εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, που συνέταξαν οι μηχανικοί Δ. Ραπτόπουλος, Γ. Αναγνώστου, Γ. Βέροιος.

Ε. Η αμφισβήτηση από το Ελληνικό Δημόσιο της κυριότητας της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσού επί των κλήρων της

Σύμφωνα με το άρθρο 164 παρ. 2 του Αγροτικού Κώδικα, η κυριότητα των κληροτεμαχίων που παραχωρήθηκαν με το από 17-12-1932 πρακτικό οριστικής διανομής στην τότε Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ, αμέσως μετά την μεταγραφή στα οικεία βιβλία του Υποθ/κείου Ηρακλείου (τόμος 143 και α/α 64649) του εν λόγω πρακτικού συνοδευόμενου από το Δ/Σ 90 και του ΦΕΚ με την εγκριτική αυτού με αριθμό 64625/1937 υπουργική απόφαση, περιήλθε, χωρίς άλλη διατύπωση, στην Κοινότητα Αλικαρνασσοῦ, ως κληρούχο.

Παρά ταῦτα, το Ελληνικό Δημόσιο μεταγενέστερα αμφισβήτησε το ιδιοκτησιακό δικαίωμα της Κοινότητας και υποστήριξε ότι, η Κοινότητα ουδέποτε απέκτησε την κυριότητα του κλήρου της, διότι, εκτός από το παραπάνω πρακτικό, δεν επακολούθησε, επιπροσθέτως, η έκδοση και δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και άλλης, ειδικής, αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας, η οποία - κατά τους ισχυρισμούς του Ελληνικού Δημοσίου -, θα αποτελούσε τον νόμιμο τίτλο κυριότητας του κλήρου της.

ΣΤ. Η υπ' αριθμ. 559/1954 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας και η αναδιανομή των ετών 1955-1956

Η προαναφερόμενη άποψη του Ελληνικού Δημοσίου είχε διατυπωθεί, ως παρεμπόγουσα κρίση, στην με αριθμό **559/1954 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας**, η οποία εκδόθηκε επί αιτήσεως που άσκησε ενώπιον του ΣτΕ η τότε Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ κατά του Υπουργού Γεωργίας, για την ακύρωση της με αριθμό 233/15-09-1953 απόφασης της Επιτροπής Απαλλοτριώσεων.

Ζ. Η δικαστική διαμάχη για την αναγνώριση της κυριότητας της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσοῦ επί των κληροτεμαχίων που παραχωρήθηκαν σε αυτή με το από 17-12-1932 πρακτικό οριστικής διανομής στην τότε Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ.

Μετά την έκδοση της ως άνω υπ' αρ. **559/1954 απόφασης της Ολ. ΣτΕ**, το Ελληνικό Δημόσιο άρχισε να αμφισβητεί τα ιδιοκτησιακά δικαιώματα της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσοῦ επί των κληροτεμαχίων που παραχωρήθηκαν σ' αυτή με την οριστική διανομή του έτους 1932. Στο πλαίσιο δε της εν λόγω αμφισβήτησης, άρχισε να προβαίνει σε αυθαίρετες καταλήψεις αυτών, καθώς και κυρίως σε αναγκαστικές απαλλοτριώσεις τμημάτων αυτών, όπου στους πίνακες

δικαιούχων της αποζημίωσης αναφερόταν το ίδιο ως ιδιοκτήτης τους, αντί της αληθινής κυρίας τους, ήτοι της Κοινότητας (βλ. ενδεικτικά την υπ' αριθμ. 980/1969 Πρακτικά και Απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, που αφορά την απαλλοτρίωση ΦΕΚ 178Δ/1968). Επίσης, άρχισε να επικαλείται την ύπαρξη, δήθεν, νέας διανομής του Αγροκτήματος της Ν. Αλικαρνασσού την οποία αποκαλούσε "αναδιανομή" των ετών 1955-1956) (βλ. σχετική αναφορά στην 789/1989 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, η οποία, όπως προαναφέρθηκε, εκδόθηκε επί της με αρ. πρωτ. 672/12-05-1982 αναγνωριστικής αγωγής την οποία άσκησαν ενώπιον του εν λόγω Δικαστηρίου κατά του Ελληνικού Δημοσίου, οι κληρονόμοι των λοιπών συνιδιοκτητών των κληροτεμαχίων 307 και 317, ήτοι των Χρ. Ανερράφη και Νικ. Μακράκη). Σύμφωνα δε με το επικαλούμενο από το Ελληνικό Δημόσιο κυρωμένο σχεδιάγραμμα της εν λόγω διανομής, ολόκληρο το κείμενο, βορείως της παλαιάς Εθνικής οδού, υπ' αρ. 317 κληροτεμάχιο εμφανιζόταν ως «Αεροδρόμιο Ηρακλείου» με αρ. κληροτεμαχίου 325. Ωστόσο και όπως προαναφέρθηκε, το Ελληνικό Δημόσιο ουδέποτε προσκόμισε ενώπιον των Δικαστηρίων οποιοδήποτε άλλο στοιχείο, πλην του εν λόγω διαγράμματος, από το οποίο να επιβεβαιώνεται η αναθεώρηση της δια του από 17-12-1932 πρακτικού γενομένης διανομής, ούτε άλλα έγγραφα από τα οποία να προκύπτουν οι λόγοι που επέβαλαν την υποτιθέμενη διανομή 1955-1956, σύμφωνα με τις τότε ισχύουσες διατάξεις (άρθρα 80 παρ. 1 και 192 Αγροτικού Κώδικα περί αναθεωρήσεως των αποφάσεων των Επιτροπών).

Ενόψει των ως άνω ενεργειών του Ελληνικού Δημοσίου η Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσού, προκειμένου να προστατεύσει τα νόμιμα δικαιώματά της, άσκησε κατ' αυτού, ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, **την από 01-09-1979 αγωγή με την οποία ζητούσε να αναγνωριστεί κυρία** επί των κληροτεμαχίων που είχε αποκτήσει (με παράγωγο τρόπο) με το ανωτέρω πρακτικό οριστικής διανομής. Επί της εν λόγω αγωγής εκδόθηκε η υπ' αριθμό 198/1980 απόφαση του ως άνω Δικαστηρίου, η οποία την απέρριψε. Η Κοινότητα άσκησε έφεση κατά της εν λόγω απόφασης επί της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθμό 142/1982 απόφαση του Εφετείου Κρήτης, η οποία επίσης απέρριψε την αγωγή της Κοινότητας. Τέλος, μετά από αναίρεση που άσκησε η Κοινότητα κατά της ως άνω απόφασης του Εφετείου Κρήτης αυτή αναιρέθηκε με την υπ' αριθμό 626/1986 απόφαση του Γ' Πολιτικού Τμήματος του Αρείου Πάγου και η υπόθεση παραπέμφθηκε προς περαιτέρω εκδίκαση στο Δ' Πολιτικό Τμήμα του Αρείου Πάγου. **Μετά ταύτα εκδόθηκε η υπ' αρ. 507/1988 απόφαση του Αρείου Πάγου**, η οποία, αφού προέβη σε ερμηνεία των διατάξεων των άρθρων 173 και 198 ΠΔ 31/1935 και 164 ΒΔ 29/1949, εξαφάνισε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση του Εφετείου Κρήτης, κράτησε την

υπόθεση και αφού ερευνήσε το νόμο και ουσία βάσιμο της αγωγής την έκανε δεκτή και αναγνώρισε την Κοινότητα κυρία όλων των κληροτεμαχίων που αναφέρονται στο ως άνω από 17-12-1932 πρακτικό. Ειδικότερα, με την εν λόγω απόφαση ο Άρειος Πάγος αναγνώρισε την ενάγουσα Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσού, συγκυρία κατά τα 11/30 εξ αδιαιρέτου επί των 307^α, 307^β, 327^α και 327^β κληροτεμαχίων, τα οποία στο πρακτικό της 17-12-1932 αναφέρονται με τους αριθμούς 307 και 317 και αποτελούν ενιαίο ακίνητο συνολικής εκτάσεως 3.561.899 τ.μ. και εξ ολοκλήρου κυρία επί όλων των λοιπών κληροτεμαχίων που ειδικότερα αναφέρονται στο διατακτικό αυτής στα οποία περιλαμβάνονται και τα υπ' αριθμ. 4, 6 και 7 κληροτεμάχια, εμβαδού 386.576 τμ, 42.479 τμ, 43.168 τμ αντίστοιχα, τμήματα των οποίων περιλαμβάνονται στην έκταση του αεροδρομίου, κατά τα κατωτέρω αναφερόμενα.

Η. Η με αρ. 31/1990 απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου

Επειδή μετά την έκδοση των ως άνω αποφάσεων της Ολ. ΣτΕ και του ΑΠ προέκυψε αμφισβήτηση, ως προς την έννοια των διατάξεων των άρθρων 173 και 198 ΠΔ 31/1935 και 164 ΒΔ 29/1949 που ερμηνεύτηκαν με αυτές, εκδόθηκε στη συνέχεια η υπ' αριθμ. 31/03-10-1990 απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, η οποία ήρε τη σχετική αμφισβήτηση. Συγκεκριμένα, με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε ότι **«νομίμως ο ενάγων - εφεσίβλητος Δήμος απέκτησε την κυριότητα του κλήρου του, διότι αρκούσε η μεταγραφή της αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας, με την οποία επικυρώθηκε η οριστική διανομή και δεν απαιτείτο ουδεμία άλλη ειδική πράξη του Υπουργού».**

Η ως άνω απόφαση του ΑΕΔ από τη δημοσίευση της ισχύει έναντι όλων, ως προς το νομικό θέμα που έκρινε, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διάταξη του άρθρου 51 παρ. 1 Ν. 345/1976 περί Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Με τις ως άνω αποφάσεις 507/1988 του ΑΠ και 31/1990 του ΑΕΔ κρίθηκε αμετάκλητα ότι η Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσού, δυνάμει της οριστικής διανομής του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσού που πραγματοποιήθηκε με το από 17-12-1932 πρακτικό της Επιτροπής

Τακτοποιήσεως αγροκτήματος Ν. Αλικαρνασσοῦ και εγκρίθηκε με την με **αρ. 64625/21-06-1935** απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, η οποία δημοσιεύθηκε στο **ΦΕΚ 107 Β'/27-07-1935**, **κατέστη αποκλειστική κυρία** των αναφερόμενων στο εν λόγω πρακτικό κληροτεμαχίων, τα οποία της παραχωρήθηκαν με βάση αυτό και ειδικότερα α) συγκύρια σε ποσοστό 11/30 εξ αδιαιρέτου στα αριθμ. 307 και 317 κληροτεμάχια και β) αποκλειστική κυρία μεταξύ άλλων, των κληροτεμαχίων υπ' αριθμ. 4, 6 και 7, εμβαδού 386.576 τμ, 42.479 τμ, 43.168 τμ αντίστοιχα, τμήματα των οποίων (κληροτεμαχίων) περιλαμβάνονται στην έκταση του αεροδρομίου Ηρακλείου. **Επίσης κρίθηκε αμετάκλητα ότι η Κοινότητα, κατά το χρόνο άσκησης της από 01-09-1979 αγωγής, επί της οποίας εκδόθηκε η ως άνω απόφαση του ΑΠ, εξακολουθούσε να τυγχάνει αποκλειστική κύρια όλων των κληροτεμαχίων που αναφέρονται στο ως άνω πρακτικό οριστικής διανομής του αγροκτήματος της Νέας Αλικαρνασσοῦ.**

Ως εκ τούτου προκύπτει περαιτέρω και αποδεικνύεται ότι ο Δήμος Ηρακλείου, ως διάδοχος αυτής, τυγχάνει κύριος των εν λόγω κληροτεμαχίων.

Θ. Δικαστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν μετά την υπ' αρ. 31/1990 απόφαση του ΑΕΔ και έχουν κρίνει υπέρ του ιδιοκτησιακού Δικαιώματος του Δήμου Ηρακλείου επί της συνολικής έκτασης που καταλαμβάνει το αεροδρόμιο

Μετά την έκδοση της υπ' αρ. 31/1990 απόφασης του ΑΕΔ εκδόθηκαν, μεταξύ άλλων, οι εξής αποφάσεις:

1. Η υπ' αρ. 429/1996 απόφαση και με αρ. 221/1993 πράξη του ΠΠρΗρ, καθώς και η υπ' αρ. 597/1998 απόφαση του Εφετείου Κρήτης, η οποία επικυρώθηκε από την 1660/2000 Απόφαση του ΑΠ. Με τις εν λόγω αποφάσεις αναγνωρίστηκε αμετάκλητα η κυριότητα του τότε Δήμου Αλικαρνασσοῦ επί ενιαίας έκτασης εμβαδού 49.100 τ.μ. εντός του κληροτεμαχίου 4 που είχε καταληφθεί από το Ελληνικό Δημόσιο. Ειδικότερα, οι εν λόγω αποφάσεις εκδόθηκαν επί αναγνωριστικής αγωγής που άσκησε η τότε Δήμος Ν. Αλικαρνασσοῦ, κατά του Ελληνικού Δημοσίου, διότι: α. αυτό προέβη σε εκτέλεση εργασιών σε τμήμα του ως άνω κληροτεμαχίου έκτασης 7.080 τ.μ και β. προέβη σε κατάληψη και άλλου τμήματος του ίδιου κληροτεμαχίου έκτασης 42.020 τ.μ. όπου εγκατέστησε το γυμναστήριο του Ταμείου Εθνικής Άμυνας (ΤΕΘΑ).

2. Η υπ' αρ. 86/2003 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου και η υπ' αριθμ. 200/2005 απόφαση του Εφετείου Κρήτης, δυνάμει των οποίων αναγνωρίστηκε αμετάκλητα η κυριότητα του τότε Δήμου Αλικαρνασσού επί τμήματος του κληροτεμαχίου υπ' αριθμ. 4 εκτάσεως 6.703 τ.μ. νότια του Αεροδρομίου Ηρακλείου.

III. ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΚΑΤΑΤΕΙΝΟΥΝ ΣΤΗ ΜΕΤΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΕΔΑΦΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΚΛΗΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΩΣ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΟΥ

A. Μεταβίβαση λόγω πώλησης από Δήμο Ν. Αλικαρνασσού στο Ελληνικό Δημόσιο

Με το υπ' αριθμ. 3045/1991 συμβόλαιο αγοραπωλησίας της Συμβ/φου Ηρακλείου Στ. Αρχοντάκη, το οποίο έχει μεταγραφεί νόμιμα στον τόμο 4615 και με αριθμό 323855, ο **τότε Δήμος Νέας Αλικαρνασσού** μεταβίβασε λόγω πώλησης στο Ελληνικό Δημόσιο τα 11/30 εξ αιδιαιρέτου του στο εν λόγω συμβόλαιο περιγραφόμενου αγροτεμαχίου έκτασης 91.700 τ.μ. που βρίσκεται στη θέση «Ρουσσές» της κτηματικής περιφέρειας Δήμου Αλικαρνασσού Ηρακλείου και εκτός του εγκεκριμένου σχεδίου αυτής και το οποίο αποτελεί τμήμα του κληροτεμαχίου του συναποτελούμενου από τα με αριθμούς 317 και 307 κληροτεμάχια, όπως αυτό ειδικότερα περιγράφεται στο εν λόγω συμβόλαιο. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο εν λόγω συμβόλαιο, το πωλούμενο ακίνητο είναι αυτό που φαίνεται και αποτυπώνεται με τα στοιχεία 8-110-Ω-Φ-51-50-52-53-8 στο προαναφερόμενο από 24-5-1979 σχεδιάγραμμα των πραγματογνωμόνων Δημοσθένους Ραπτόπουλου, τοπογράφου μηχανικού, Γεωργίου Αναγνώστου – πολιτικού μηχανικού και Γεωργίου Βέρροιου – πολιτικού μηχανικού, που συνοδεύει την 265/1979 έκθεση πραγματογνωμοσύνης η οποία διατάχθηκε με την 808/1971 απόφαση του Πολ. Πρωτ. Ηρακλείου, τα οποία αμφότερα προσαρτώνται στο 1052/1988 συμβόλαιο της αυτής συμβολαιογράφου. Η εν λόγω αγοραπωλησία πραγματοποιήθηκε σε συνέχεια του υπ' αριθμ. 5580/1991 πρακτικού της Ολομέλειας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, με το οποίο το ΝΣΚ, **αφού αναγνώρισε τον Δήμο Νέας Αλικαρνασσού** ως συγκύριο του προς πώληση τμήματος κληροτεμαχίου, λαμβάνοντας προφανώς υπόψιν το δεδικασμένο που απορρέει από τις ως άνω αποφάσεις, υπ' αριθμ. 507/1988 του ΑΠ και 31/1990 του ΑΕΔ, **γνωμοδότησε θετικά**

για την εν λόγω αγοραπωλησία. Σημειώνεται ότι επί του τμήματος αυτού έχει κατασκευαστεί και λειτουργεί ο επιβατικός σταθμός του Αεροδρομίου Ηρακλείου.

Σημειώνεται, επίσης, ότι τα υπόλοιπα 19/30 εξ αδιαιρέτου της ως άνω πωλούμενης έκτασης μεταβιβάσθηκαν, επίσης λόγω πώλησης, στο Ελληνικό Δημόσιο από τους κληρονόμους Ανερράφη – Μακράκη, δυνάμει του υπ’ αριθμ. 1052/1988 συμβολαίου αγοραπωλησίας της αυτής ως άνω Συμβολαιογράφου Ηρακλείου Στυλιανής Καλογεράκη – Αρχοντάκη, που έχει μεταγραφεί νόμιμα στα βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου στον τόμο 4649 και με αυξ. αρ. 2457.

Β. Αναγκαστικές απαλλοτριώσεις κληροτεμαχίων ιδιοκτησίας της τότε Κοινότητας Αλικαρνασσού για την ίδρυση και εγκατάσταση του αεροδρομίου Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης».

Β.1 Οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις που κηρύχθηκαν για την ίδρυση και εγκατάσταση του αεροδρομίου ΠΡΙΝ την έκδοση της 507/1988 απόφασης του ΑΠ 31/1990 απόφασης του ΑΕΔ.

Κατά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μέχρι την έκδοση της 507/1988 απόφασης του ΑΠ και της 31/1990 απόφασης του ΑΕΔ, το Ελληνικό Δημόσιο προέβη στην κήρυξη των κατωτέρω αναφερόμενων αναγκαστικών απαλλοτριώσεων εδαφικών εκτάσεων στη θέση “ΡΟΥΣΣΕΣ” στην περιοχή της Νέας Αλικαρνασσού του Δήμου Ηρακλείου Κρήτης, για την κατασκευή του αεροδρομίου στο Ηράκλειο.

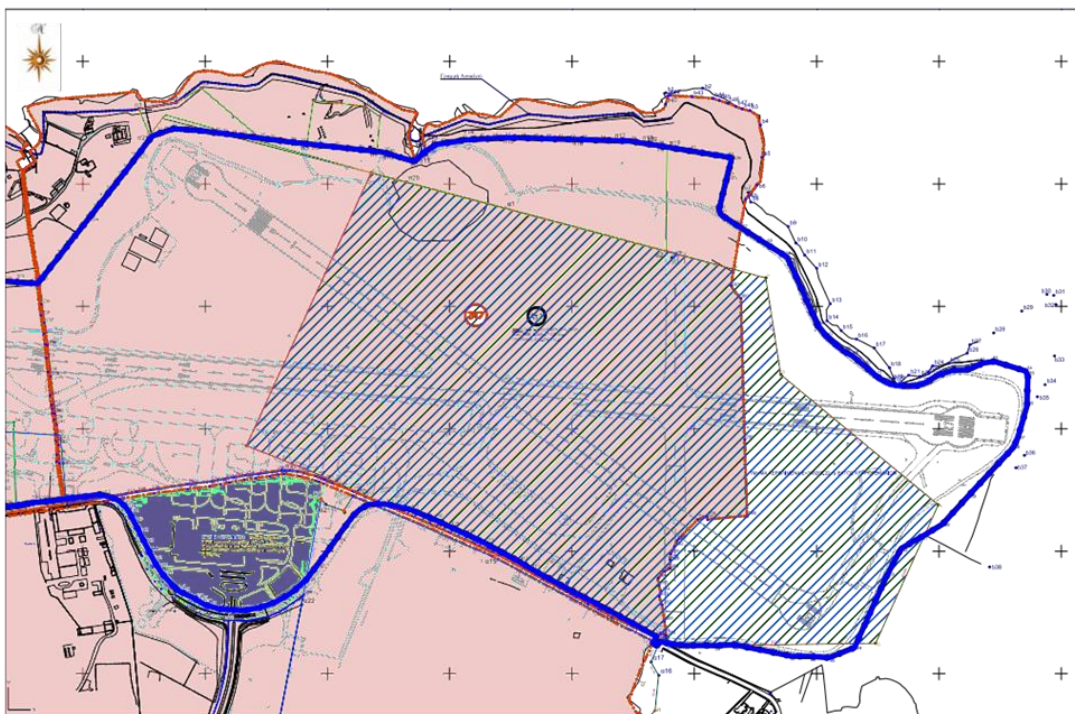
Β.1.α. Η αναγκαστική Απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με το από 08-03-1935 ΠΔ (ΦΕΚ 85Α/15-03-1935) - ΑΠ1

Με το από 08-03-1935 Προεδρικό Διάταγμα, το οποίο δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 85Α/15-03-1935 αναγνωρίστηκε ως δημόσια ανάγκη η υπέρ του Δημοσίου αναγκαστική απαλλοτρίωση γηπέδου, ανήκοντος εις διαφόρους ιδιοκτήτες, **εκτάσεως χιλίων (1000) στρεμμάτων περίπου** κειμένου στη

θέση Ρουσσές Ηρακλείου Κρήτης, εμφανιζόμενου στο συνημμένο στο εν λόγω ΠΔ διάγραμμα του Αρχιτέκτονα Μηχανικού Ρ. Αλεξίου υπό στοιχεία ΑΒΓΔΕΖΗΘΑ. Σημειώνεται ότι διάγραμμα της εν λόγω απαλλοτρίωσης δεν έχει βρεθεί, όμως η απαλλοτριωθείσα με το εν λόγω ΠΔ έκταση επιβεβαιώνεται από τα όσα αποτυπώνονται στο με αρ. ΙΑ-764/04-08-1953 σχεδιάγραμμα του Μηχανικού Διεύθυνσης Δημοσίων Έργων του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας Γ. Τενεκίδη, το οποίο συνοδεύει το από 28-06-1955 ΒΔ (ΦΕΚ 197Α/1955) με το οποίο κηρύχθηκε αναγκαστικά απαλλοτριωτέα και άλλη έκταση κείμενη στη θέση Ρουσσές Ηρακλείου για την εγκατάσταση και λειτουργία του αεροδρομίου Ηρακλείου.

Η απαλλοτριωθείσα με το εν λόγω ΠΔ έκταση, η οποία καταλαμβάνει τμήμα του κληροτεμαχίου 317, αποτυπώνεται στο κατωτέρω διάγραμμα με μπλε γραμμοσκίαση.

Εικόνα 3: Απαλλοτρίωση 1

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο ως άνω από 08-03-1935 ΠΔ, η εν λόγω αναγκαστική απαλλοτρίωση κηρύχθηκε με βάση το άρθρο 19 του Συντάγματος και τα εν ισχύ άρθρα του Νόμου ΓΣΙΣΤ «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών ακινήτων προς

ανέγερση κτιρίων και οχυρωματικών έργων εν γένει», μετά από πρόταση του Υπουργού επί της Αεροπορίας, η οποία εγκρίθηκε με την από 30^{ης} Ιανουαρίου 1935 πράξη 14^{ης} της Ε' Συνεδριάσεως του Υπουργικού Συμβουλίου. Επίσης, και σύμφωνα με το αυτό ΠΔ, την δαπάνη απαλλοτριώσεως και μέχρι του ποσού των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000) δραχμών ορίστηκε ότι θα την καταβάλει ο Δήμος Ηρακλείου σύμφωνα προς την υπ' αριθμ. 160 από 10/10/34 απόφασή του, η δε απαλλοτριούμενη έκταση θα χρησιμοποιηθεί ως Αεροδρόμιο Ηρακλείου.

Το ισχύον νομικό πλαίσιο κατά το χρόνο κήρυξης της από 08-03-1935 απαλλοτρίωσης (ΦΕΚ 85Α/15-03-1935)

Στο άρθρο 19 του Συντάγματος του 1927 ορίζεται ότι: «Ουδείς στερείται της ιδιοκτησίας αυτού ειμή διά δημοσίαν ωφέλειαν προσηκόντως αποδεδειγμένης, ότε και όπως ο νόμος διατάσσει, πάντοτε δε προηγουμένης πλήρους αποζημιώσεως. Η αποζημίωσης ορίζεται πάντοτε υπό των τακτικών δικαστηρίων. Εν περιπτώσει δ' επειγούσης δύναται και προσωρινώς να ορισθή δικαστικώς ..... Προ της καταβολής της οριστικής ή προσωρινώς ορισθείσης αποζημιώσεως διατηρούνται ακέραια πάντα τα δικαιώματα του ιδιοκτήτου, μη επιτρεπομένης της καταλήψεως...'».

ΣΤΙΣ διατάξεις του ν. ΓΣΙΣΤ'(3216)/1907 (Α'112) "**περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών κτημάτων προς ανέγερσιν στρατιωτικών και ναυτικών κτιρίων και οχυρωτικών εν γένει έργων**", ορίζεται ότι «τα ακίνητα κτήματα τα χρησιμεύοντα προς ανέγερσιν οχυρωμάτων ή στρατιωτικών και ναυτικών κτιρίων, πολυγώνων βολής, στρατιωτικών τηλεγραφικών σταθμών και παντός είδους αποθηκών, ως και τ' αποτελούντα τον αναγκαίον περί ταύτα χώρον, εις οιονδήποτε ανήκοντα, απαλλοτριούνται υποχρεωτικώς λόγω δημοσίας ανάγκης" (άρθρο 1), ότι "η δημοσία ανάγκη αναγνωρίζεται δια Β.Δ/τος εκδιδομένου προτάσει του αρμοδίου υπουργού των Στρατιωτικών ή των Ναυτικών, καθ' όσον το έργον είναι χρήσιμον εις τον στρατόν της ξηράς ή της θαλάσσης, της δε προτάσεως υποβαλλομένης προηγουμένως εις την έγκρισιν υπουργικού συμβουλίου» (άρθρο 2). **Επίσης ορίζεται** ότι «η προς έκδοσιν του δ/τος πρότασις δέον να ερείδεται έτι: 1. Επί εκθέσεως ητιολογημένης βεβαιούσης την ανάγκην του έργου... 2. Επί διαγράμματος ορίζοντος την θέσιν, το είδος, την έκτασιν και τα όρια του απαλλοτριωτέου ακινήτου κτήματος και περιλαμβάνοντος πρόχειρον εκτίμησιν αυτού... Η έκθεσις της επιτροπής και το διάγραμμα προσαρτώνται εις το Β.Δ/μα» (άρθρο 3).

Περαιτέρω, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 68 του ν. 4442/1929 «περί κυρώσεως του από 21 Σεπτ. 1926 Ν.Δ/τος περί στρατιωτικών και ναυτικών εισφορών και ναυλώσεων» (Α` 339), τα σχετικά με τη διαδικασία και την αποζημίωση των απαλλοτριώσεων που κηρύχθηκαν κατ` εφαρμογή του ν. ΓΣΙΣΤ`/1907 ρυθμίζονταν κατά τις διατάξεις του ν. ΓΠΝΑ` (3951)/1911 (Α` 335), όπως αυτός ερμηνεύθηκε αυθεντικά από το ν. 103/1913 (Α` 266).

Το άρθρο 3 του ν. ΓΠΝΑ`/1911, όπως ερμηνεύθηκε με το άρθρο μόνο του ν. 103/1913, όριζε ότι «το ποσόν της αποζημιώσεως **κατατίθεται** εις το αρμόδιον ταμείον, ειδοποιουμένου περί τούτου του ιδιοκτήτου και των ενυποθήκων ή κατασχόντων δανειστών **και δημοσιευομένης της ειδοποίησεως δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως**, το δε κτήμα καταλαμβάνεται ακωλύτως οκτώ ημέρας μετά τη δημοσίευσιν της ειδοποίησεως...».

Από την ως άνω διάταξη του άρθρου 3 του ν. ΓΠΝΑ`/1911, όπως αυτή ερμηνεύθηκε με το ν.103/1913, προκύπτει ότι ο υπό του Συντάγματος επιβαλλόμενος για τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης όρος της προηγούμενης αποζημίωσης πληρούται και με την κατάθεση του ποσού αυτής στο αρμόδιο Ταμείο, υπό τις προβλεπόμενες σε αυτή (ανωτέρω διάταξη) προϋποθέσεις. Και ναι μεν ορίζεται από την ως άνω διάταξη ότι πρέπει να ειδοποιείται ο ιδιοκτήτης για τη γενόμενη κατάθεση και να δημοσιεύεται η ειδοποίηση αυτή στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, αλλά η εν λόγω ειδοποίηση δεν επιβάλλεται, κατά την έννοια της παραπάνω διάταξης ως τυπικό στοιχείο αναγκαίο για τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης, καθόσον η ειδοποίηση και δημοσίευση αυτής, οριζόμενες από την διάταξη προς το συμφέρον των αναφερόμενων προσώπων (ιδιοκτήτη, δανειστών) σκοπούν απλώς στο να λάβουν γνώση της γενόμενης κατάθεσης.

Περαιτέρω, από τις διατάξεις του άρθρου 19 του Συντάγματος του έτους 1927, σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του ν. ΓΠΝΑ/1911, όπως το άρθρο 3 ερμηνεύθηκε αυθεντικά με το ν.103/1913, προκύπτει ότι η αναγκαστική απαλλοτρίωση συντελείται, δηλαδή, επέρχεται η μετάθεση της κυριότητας στον υπέρ ου η απαλλοτρίωση, από τη στο δικαιούχο καταβολή της προσωρινά ή οριστικά ορισθείσας πλήρους αποζημίωσης ή από τη στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης δημοσίευση της γενόμενης κατάθεσης στο Τ.Π.Δ. (Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων).

Επιπροσθέτως, όπως έχει κριθεί νομολογιακά, εφόσον διαπιστώνεται προσηκόντως, ότι ο καθ' ου η απαλλοτρίωση ιδιοκτήτης έλαβε πλήρη και σαφή γνώση της γενόμενης κατάθεσης ολόκληρης της αποζημίωσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, ο ως άνω σκοπός του νόμου πληρούται και η απαλλοτρίωση πρέπει, υπό το κράτος του ν. ΓΠΝΑ/1911, όπως ερμηνεύθηκε με τον ν.103/1913, να θεωρείται ως συντελεσθείσα, καίτοι δεν ειδοποιήθηκαν οι ενδιαφερόμενοι με ειδική προς αυτούς ειδοποίηση για τη γενόμενη κατάθεση της αποζημίωσης (Ολ ΣτΕ 495/1974, ΑΠ820/2020).

Όμως, όπως προκύπτει από τις αυτές ως άνω διατάξεις, αν υπόχρεος προς καταβολή της αποζημίωσης είναι το Δημόσιο, η συντέλεση της απαλλοτρίωσης επέρχεται, είτε από την ως άνω δημοσίευση της κατάθεσης, είτε από την υπέρ του δικαιούχου έκδοση του σχετικού χρηματικού εντάλματος πληρωμής.

Σημειώνεται ότι με τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης επέρχεται πρωτότυπα η κτήση της κυριότητας από τον υπέρ ου η απαλλοτρίωση.

Επίσης σημειώνεται ότι, **σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη του άρθρου 43 παρ. 2 του ν. 1731/1939** «διατηρείται εν ισχύ ο νόμος ΓΣΙΣΤ του 1907 «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών κτημάτων προς ανέγερσιν Στρατιωτικών και Ναυτικών κτιρίων και οχυρωματικών εν γένει έργων» ως ηρμηνεύθη και ετροποποιήθη υπό του Αναγκ. Νόμου 995/1937».

Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 2 περίπτωση 3 του Α.Ν. 1731/1939: «Απαλλοτρίωσις μη συντελουμένη κατά τα εν άρθρω 7 παρ. 1 του παρόντος Νόμου οριζόμενα εντός τετραετίας από της κηρύξεως της θεωρείται αυτοδικαίως ανακληθείσα. Η προθεσμία αυτή ορίζεται: α) διετής δια τας προ της ισχύος του παρόντος Νόμου κηρυχθείσας απαλλοτριώσεις, αρχόμενη απο της ισχύος αυτού (25 Μαΐου 1939) ως και δια τας από της χρονολογίας ταύτης (25 Μαΐου 1939) μέχρι της ισχύος του Ν.Δ/τος 80/1941 (24 Μαΐου 1941) κηρυχθείσας τοιαύτας, αρχόμενη από της κηρύξεως των [...].».

Στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην ως άνω από 29-09-1988 Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης του Δημ. Ραπτόπουλου η οποία συντάχθηκε σε εκτέλεση της 817/1983 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, μετά την έκδοση του ως άνω από 08-03-1935 ΠΔ, με την με αρ. **36/04-02-1937 απόφαση του Προέδρου Πρωτοδικών**

Ηρακλείου καθορίστηκαν οι τιμές μονάδων αποζημίωσης για έκταση **824.339 τ.μ.** η οποία απαλλοτριώθηκε με το ως άνω ΠΔ για την ίδρυση του αεροδρομίου Ηρακλείου, σύμφωνα με τον από 15-04-1936 κτηματολογικό πίνακα και το από 04-04-1936 σχεδιάγραμμα των Δημοσίων έργων που συνόδευαν την σχετική από 31-08-1936 αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου. Όμως οι αποζημιώσεις που καθορίστηκαν με την εν λόγω απόφαση δεν καταβλήθηκαν στους δικαιούχους, σε συνέχεια αυτής και ως εκ τούτου η εν λόγω απαλλοτρίωση δεν συντελέστηκε κατά το χρόνο εκείνο.

Το γεγονός της μη συντέλεσης της εν λόγω απαλλοτρίωσης μέχρι και το έτος 1952, επιβεβαιώνεται από τα όσα έλαβαν χώρα στη συνέχεια, μετά την έκδοση του Ν. 2000/1952 (ΦΕΚ 44Α) «Περί ρυθμίσεως ζητημάτων εξ αναγκαστικών απαλλοτριώσεων διά την ίδρυσιν ή επέκτασιν αεροδρομίων Κρήτης κλπ.».

Στο άρθρο 1 του εν λόγω νόμου, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του ισχύοντος τότε Ν. 1731/1939 «Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», ορίζεται ότι: «Ο καθορισμός της αποζημιώσεως των δικαιούχων εξ αναγκαστικής απαλλοτριώσεως κηρυχθείσης κατά τας διατάξεις του Α.Ν. 1731/1939 δια την ίδρυσιν ή επέκτασιν αεροδρομίων εν Κρήτη, ως και η αναγνώρισις των δικαιούχων **επιτρέπεται να ενεργήται** κατά παρέκκλισιν των κειμένων διατάξεων **συμβιβαστικώς**, κατά εν τοις επιμένοις οριζόμενα».

Ειδικότερα, ο **ν. 2000/1952**, εκδόθηκε προκειμένου να επιλύσει τα θέματα των αναγκαστικών απαλλοτριώσεων που είχαν κηρυχθεί με βάση τις διατάξεις του ν. 1731/1939, για την ίδρυση αεροδρομίων, μεταξύ των οποίων και της Κρήτης, οι οποίες δεν είχαν συντελεστεί μέχρι την έκδοσή του, με αποτέλεσμα να συντρέχει λόγος αυτοδίκαιης ανάκλησής τους. Έδινε δε τη δυνατότητα, κατά παρέκκλιση των σχετικών διατάξεων του ν. 1731/1939, συμβιβαστικής διευθέτησης των σχετιζόμενων με την αποζημίωση θεμάτων (πχ. Καθορισμού τιμής μονάδας αποζημίωσης) προκειμένου να επιτευχθεί η συντέλεσή τους. Επίσης με βάση τα οριζόμενα στο **άρθρο 6 παρ. 1** αυτού έδινε τη δυνατότητα οι διατάξεις του να επεκτείνονται και σε κάθε άλλη κηρυχθείσα ή κηρυχθησόμενη απαλλοτρίωση οπουδήποτε στο Κράτος.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2000/1952, η (συμβιβαστική) διαδικασία εκκινούσε κατόπιν αιτήσεως κάθε ενδιαφερόμενου (άρθρο 3) ενώπιον των αρμόδιων Επιτροπών που συστήνονταν (άρθρο 2), οι οποίες εν τοις πράγμασι, υποκαθιστούσαν στο σύνολό τους τις σχετικές επί απαλλοτριώσεων διαδικασίες ενώπιον των Δικαστηρίων (για τον προσδιορισμό της

προσωρινής και της οριστικής τιμής μονάδας και για την αναγνώριση των δικαιούχων της αποζημίωσης), δεδομένου ότι έργο των Επιτροπών αυτών ήταν η έκδοση απόφασης που όριζε και τους δικαιούχους της απαλλοτρίωσης και το πληρωτέο ποσό της αποζημίωσης σε αυτούς (εντός πενθημέρου από την συζήτηση), και δημοσιευόταν διά τοιχοκολλήσεως στο Δημοτικό ή Κοινοτικό Κατάστημα, στη συνέχεια δε, η ίδια αυτή απόφαση με την αποδοχή της από τους οριζόμενους σε αυτήν δικαιούχους (εντός 30 ημερών από τη δημοσίευση) και τη σύνταξη σχετικού πρακτικού, κηρυσσόταν εκτελεστός τίτλος, και βάσει αυτής, εκδιδόταν εντολή προς πληρωμή από τον Υπουργό Οικονομικών (άρθρο 4).

Τέλος με το **άρθρο 1 του Ν.Δ. 2909/22-7-1954 (Α156), κυρώθηκαν**, από τότε που εκδόθηκαν οι αναφερόμενες στην εν λόγω διάταξη πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου που αφορούσαν επέκταση των διατάξεων του Νόμου 2000/1052 *"περί ρυθμίσεως ζητημάτων εξ αναγκαστικών απαλλοτριώσεων δια την ίδρυσιν ή επέκταση αεροδρομίων Κρήτης κλπ."* και επί των εν αυτοίς αναφερομένων απαλλοτριώσεων. **Μεταξύ δε των πράξεων που κυρώθηκαν** με την ως άνω διάταξη, περιλαμβάνεται και η υπ' αριθ. **1071/1953 Πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου (περ. ιη)**, η οποία ενέκρινε όπως οι διατάξεις του Ν.2000/1952 «περί ρυθμίσεως ζητημάτων εξ αναγκαστικών απαλλοτριώσεων δια την ίδρυσιν ή επέκτασιν αεροδρομίων Κρήτης κλπ» εφαρμοσθούν και επί της *δια του από 09-03-35 (προφανώς εκ παραδρομής αντί 08-03-35) Β. Διατάγματος αποφασισθείσης απαλλοτριώσεως ακινήτων εκτάσεως 1000 περίπου στρεμμάτων κειμένης εις θέσιν "Ρουσσές" Ηρακλείου Κρήτης προς ίδρυσιν του αεροδρομίου Ηρακλείου*. Επίσης, ενέκρινε όπως η απαιτηθησόμενη δια την ως άνω απαλλοτρίωσιν δαπάνη καταβληθή εξ ολοκλήρου παρά του Δημοσίου.

Περαιτέρω, **στο άρθρο 2 του ίδιου ως άνω Ν.Δ. 2909/1954**, οριζόταν ότι *"Κυρούνται αι κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του ως άνω Νόμου 2000/1952 και των κατά το προηγούμενον άρθρον 1 του παρόντος κυρουμένων Πράξεων του Υπουργικού Συμβουλίου εκδοθείσαι δια τας εις τας πράξεις ταύτας αναφερομένας απαλλοτριώσεις αποφάσεις της κατά το άρθρον 2 του αυτού Ν. 2000/1952 αρμοδίας Επιτροπής ως και αι επί τη βάσει των αποφάσεων τούτων ενταλθείσαι υπό του Υπουργού των Οικονομικών πληρωμαί επ' ονόματι των αναγνωριζομένων δι' αυτών δικαιούχων της οφειλομένης εκ της απαλλοτριώσεως αποζημιώσεως."*

Από την εν λόγω διάταξη σαφώς προκύπτει ότι με την αυτή κυρωνόταν τόσο οι Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που εκδόθηκαν για τις αναφερόμενες στον νόμο αποφάσεις της

Επιτροπής του άρθρου 2 του Ν.2000/1952, όσο και οι επί τη βάση των αποφάσεων αυτών τυχόν ενταλθείσες από τον Υπουργό Οικονομικών πληρωμές.

Στην προκειμένη περίπτωση, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην αυτή ως άνω από 29-09-1988 Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης του Δημ. Ραπτόπουλου, όσον αφορά την αναγκαστική απαλλοτρίωση που επιβλήθηκε με το ως άνω από 08-03-1935 Π.Δ, κατ' εφαρμογή των ως άνω διατάξεων, **εκδόθηκε η από 12/01/1954 απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 2 παρ. 1 του Ν.2000/1952** της περιφέρειας Πρωτοδικείου Ηρακλείου, η οποία αφορά τις ίδιες εκτάσεις και τους ίδιους ιδιοκτήτες που αφορά η ως άνω 36/1937 απόφαση του Προέδρου Πρωτοδικών Ηρακλείου και το κτηματολογικό διάγραμμα και ο πίνακας του Μηχανικού Ρ. Αλεξίου που τη συνοδεύουν και με βάση τα οποία εκδόθηκε. Σημειώνεται ότι η εν λόγω απόφαση δεν έχει βρεθεί, η ύπαρξη όμως και το περιεχόμενο αυτής προκύπτουν και επιβεβαιώνονται από τα αναφερόμενα στην ως άνω από 29-09-1988 έκθεση Πραγματογνωμοσύνης του πραγμαγνώμονα Δημοσθένη Ραπτόπουλου, καθώς και από τα αναφερόμενα στην η υπ' αριθμ. 789/1989 απόφαση του εν λόγω Δικαστηρίου, η οποία εκδόθηκε σε συνέχεια αυτής και επικυρώθηκε με την 415/1991 απόφαση του Εφετείου Κρήτης.

Η εν λόγω απόφαση της Επιτροπής καθόρισε τους δικαιούχους αποζημίωσης της απαλλοτριωθείσας με το ως άνω ΠΔ έκτασης, **εμβαδού 824.339 τ.μ.**, η οποία αποτυπώνεται, με τα στοιχεία Δ-α-β-γ-δ-ε-ζ-Ε-Δ στο ως άνω από **04-08-1953** κτηματολογικό διάγραμμα του Γ. Τενεκίδη για το αεροδρόμιο Ηρακλείου, με το οποίο έγινε η αναγκαστική απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με το μεταγενέστερο από **28-06-1955 ΒΔ (ΦΕΚ 197Α/23-07-1955)**.

Από την ως άνω απαλλοτριωθείσα έκταση των 824.339 τ.μ., τμήμα εμβαδού 626.327 τ.μ. εντοπίζεται εντός του κληροτεμαχίου 317 (βλ. ως άνω διάγραμμα). Δυνάμει δε της εν λόγω απόφασης της Επιτροπής η τότε Κοινότητα Αλικαρνασσού, αναγνωρίστηκε δικαιούχος αποζημίωσης για 332.313 τ.μ., κατά τις παρακάτω διακρίσεις:

- 1).** Σε έκταση 464.232 τμ., κατά ποσοστό 11/30 εξ αδιαίρετου (τα οποία αναλογούν σε 170.218 τ.μ.) και
- 2).** Σε έκταση 162.095 τμ, κατά πλήρη κυριότητα. Σημειώνεται ότι η εν λόγω έκταση που κρίθηκε ότι ανήκει στην αποκλειστική κυριότητα της Κοινότητας είναι εδαφική λωρίδα παράλληλη και εφαιπόμενη προς τη δυτική πλευρά της απαλλοτριούμενης έκτασης, με τα

στοιχεία ΔΕ στο διάγραμμα του Γ. Τενεκίδη, αλλά και στο από 24-5-1979 διάγραμμα των Δ. Ραπτόπουλου, Γ. Αναγνώστου και Γ. Βέροιου, σε όλο το μήκος της εν λόγω πλευράς και πλάτους 260 μ.

Συνολική έκταση ιδιοκτησίας της Κοινότητας προς αποζημίωση 332.313 τ.μ. (ήτοι 170.218 συν 162.095 τ.μ.).

Περαιτέρω, και όσον αφορά την αποζημίωση των δικαιούχων της εν λόγω απαλλοτρίωσης, με βάση τα στοιχεία που μας χορηγήθηκαν, συντάχθηκε από το Υπουργείο Οικονομικών **κατάσταση δικαιούχων** που καθορίστηκαν με την από **26-03-1954 απόφαση της Επιτροπής του Ν. 2002/1952**, σύμφωνα με την οποία η τότε **Κοινότητα Αλικαρνασσού τυγχάνει δικαιούχος** της αναφερόμενης στο πίνακα αποζημίωσης για απαλλοτριωθείσα έκταση **332.313,40 τ.μ.**, ήτοι την ως άνω αναφερόμενη.

Επίσης, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο από 24-08-1954 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών προς την Δ/ση Απαλλοτριώσεων, τμήμα Β, η αποζημίωση των ιδιοκτητών των ακινήτων που απαλλοτριώθηκαν με το ως άνω από 08-03-1935 ΠΔ για την ίδρυση του Αεροδρομίου Ηρακλείου Κρήτης στη θέση Ρουσσές, εκδόθηκε το **με αρ. 26273/53-54 χρηματικό ένταλμα πληρωμής**, ποσού 1.325.231 δραχμών.

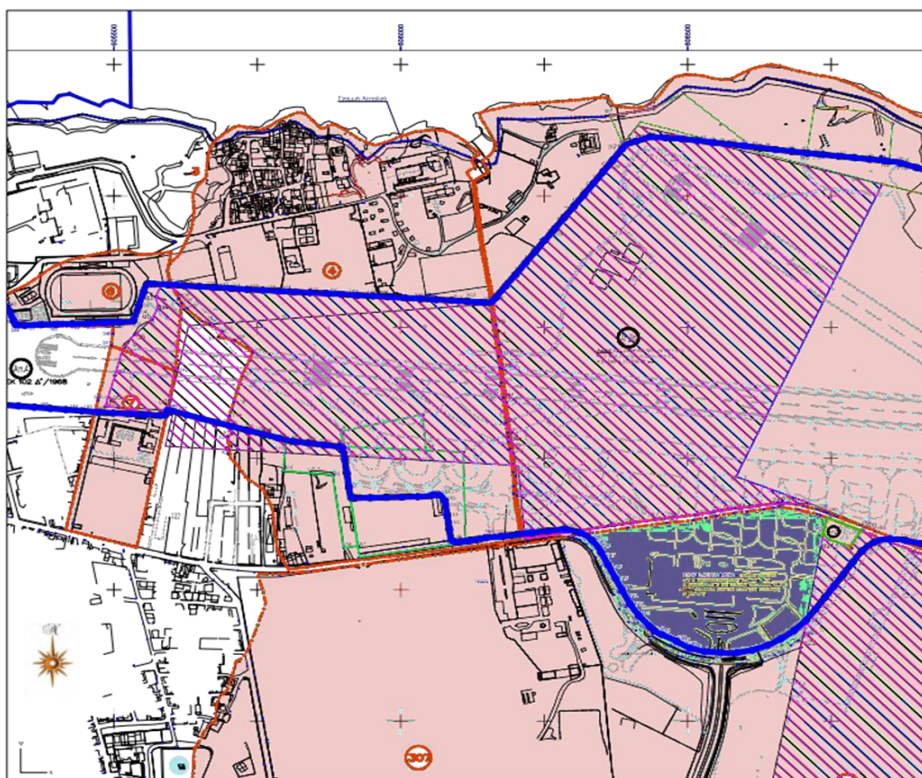
Από τα όσα ανωτέρω αναφέρθηκαν, προκύπτει ότι, όσον αφορά τη συγκεκριμένη απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με το από 08-03-1935 ΠΔ, συνολικής έκτασης 824.339 τ.μ. και δεδομένου ότι υπόχρεος προς αποζημίωση ήταν το Ελληνικό Δημόσιο, **αυτή συντελέστηκε** με την έκδοση του ως άνω χρηματικού εντάλματος. **Παρά ταύτα**, δεδομένης της μεταγενέστερης έκδοσης της με αρ. 507/1988 απόφασης του ΑΠ και του δεδικασμένου που απορρέει από αυτή, σύμφωνα με τα όσα κατωτέρω αναλυτικά θα εκθεθούν στο κεφάλαιο IV του παρόντος, η ως άνω εδαφική έκταση εξακολουθεί να ανήκει στην κυριότητα του Δήμου Ηρακλείου.

B.1.β. Η Απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με το από 28-06-1955 ΒΔ (ΦΕΚ 197 Α/1955) -ΑΠ2

Με το από **28-06-1955** Βασιλικό Διάταγμα, το οποίο δημοσιεύτηκε στο **ΦΕΚ 197Α/23-07-1955** κηρύχθηκε αναγκαστικά απαλλοτριωτέα για δημόσια ωφέλεια, ήτοι για την επέκταση του Αεροδρομίου Ηρακλείου Κρήτης, έκταση **920 στρ. περίπου, αποτελούμενη από δύο τμήματα** και όπως αυτή ειδικότερα αποτυπώνεται στο με αριθμό ΙΑ-764/4-8-1953 σχεδιάγραμμα του Μηχανικού Διεύθυνσης Δημοσίων Έργων του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας Γ. Τενεκίδη.

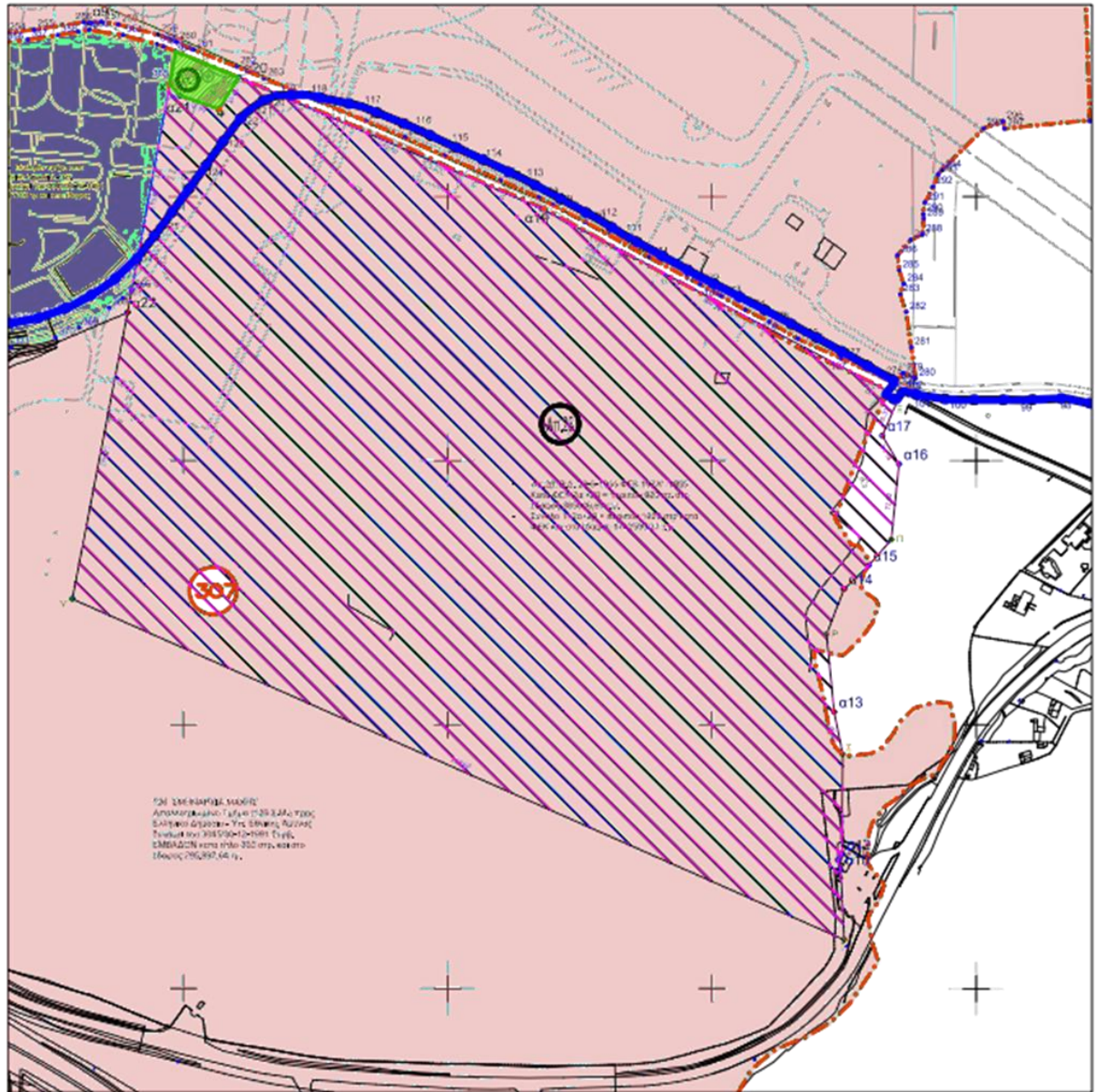
Η απαλλοτριωτέα με το εν λόγω ΠΔ έκταση, η οποία εμπίπτει εντός των κληροτεμαχίων 317, 307, 4, 6 και 7, αποτυπώνεται με φούξια διαγράμμιση στα κατωτέρω διαγράμματα.

Ειδικότερα στο κατωτέρω διάγραμμα αποτυπώνεται, με φούξια διαγράμμιση, το τμήμα της εν λόγω απαλλοτριωτέας έκτασης, το οποίο σύμφωνα με τα κατωτέρω αναφερόμενα βρίσκεται **βόρεια** της παλαιάς εθνικής οδού και καταλαμβάνει τμήματα των κληροτεμαχίων 317, 4, 6 και 7 (ΑΠ 2^α).

Εικόνα 4: Απαλλοτρίωση 2α

Επίσης στο κατωτέρω διάγραμμα αποτυπώνεται, με φούξια διαγράμμιση, το έτερο τμήμα της εν λόγω απαλλοτριωτέας έκτασης, το οποίο σύμφωνα με τα κατωτέρω αναφερόμενα, βρίσκεται **νότια** της παλαιάς εθνικής οδού και καταλαμβάνει τμήμα του κληροτεμαχίου 307, εκ του οποίου όμως ένα μικρό εδαφικό τμήμα, εμβαδού 6.980,76 τ.μ., εμπίπτει εντός της έκτασης που καταλαμβάνει το αεροδρόμιο (ΑΠ 2^β).

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο ως άνω από 28-06-1955 Β.Δ. η εν λόγω αναγκαστική απαλλοτρίωση κηρύχθηκε με βάση: 1. Τον Α.Ν. 1731/1939 «περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με το από 29/30-4-1935 Β.Δ. (ΦΕΚ 109 Α), 2. Τον Νόμο ΓΣΙΣΤ/1907 «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών ακινήτων προς

ανέγερση κτιρίων και οχυρωματικών έργων εν γένει», 3. Τον ν. 5017/1931 «περί Πολιτικής Αεροπορίας» και 4. Την υπ' αρ. 846/9-5-1955 πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου. Επίσης, στο εν λόγω ΒΔ ρητά αναφέρεται ότι η εν λόγω απαλλοτρίωση γίνεται υπέρ και με δαπάνες του Δημοσίου, ότι αυτή κηρύσσεται ως κατεπείγουσα και ότι εγκρίνεται να εφαρμοστούν σ' αυτή οι διατάξεις του ν. 2000/1952.

Από τα αναφερόμενα στο ως άνω ΒΔ και τα όσα αποτυπώνονται στο ως άνω με αριθμό ΙΑ-764/53 κτηματολογικό διάγραμμα και στον με αριθμό ΙΑ 768/53 κτηματολογικό πίνακα του μηχανικού Γ. Τενεκίδη, προκύπτει ότι **η απαλλοτριούμενη έκταση συνολικού εμβαδού 919.500 τ.μ., βρίσκεται στη θέση Ρουσσές Ηρακλείου Κρήτης και αποτελείται από δύο τμήματα** τα οποία αποτυπώνονται:

α. το μεν πρώτο με τα στοιχεία ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΑ και εμβαδόν **538.200 τ.μ.** (το οποίο εντοπίζεται βόρεια του παλαιού εθνικού δρόμου, δυτικά και συνέχεια της έκτασης της ως άνω πρώτης απαλλοτρίωσης) **και**

β. το δε δεύτερο με τα στοιχεία ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΝ και εμβαδόν **381.300 τμ** (το οποίο εντοπίζεται νότια του παλαιού εθνικού δρόμου).

Το νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε κατά το χρόνο της εν λόγω απαλλοτρίωσης.

Όπως ανωτέρω αναφέρθηκε η ως άνω απαλλοτρίωση κηρύχθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1731/1939 «Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με το ΒΔ της 29/30 Απριλίου 1953, του νόμου ΓΣΙΣΤ/1907 «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών ακινήτων προς ανέγερση κτιρίων και οχυρωματικών έργων εν γένει», του ν. 5017/1931 (ΦΕΚ Α' 158) Περί Πολιτικής Αεροπορίας και την υπ' αριθμ. 846/1955 Υπουργική Πράξη. Επίσης σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο ως άνω από 28-06-1955 ΒΔ (ΦΕΚ 197/Α/1955) της κήρυξής της, εγκρίθηκε η εφαρμογή σ' αυτήν των διατάξεων του ν. 2000/1952.

Συνεπώς, και δεδομένου ότι τα άρθρα 7 παρ. 1 και 24 παρ. 1 του ΑΝ 1731/1939 περιλαμβάνουν τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του ν. ΓΠΝΑ/1911, όπως το άρθρο 3 ερμηνεύθηκε αυθεντικά με το άρθρο μόνο του ν. 103/1913, προκύπτει ότι το νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε κατά τον χρόνο κήρυξης της εν λόγω δεύτερης απαλλοτρίωσης είναι το ίδιο με το νομοθετικό πλαίσιο που ίσχυε κατά το χρόνο κήρυξης της ως άνω απαλλοτρίωσης που επιβλήθηκε με το από 08-09-

1935 ΠΔ.

Περαιτέρω, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην αυτή ως άνω από 29-09-1988 Έκθεση Πραγματογνωμοσύνης του Δημ. Ραπτόπουλου, όσον αφορά την αποζημίωση των δικαιούχων της εν λόγω αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, **έκτασης 919.500 τ.μ.**, κατ' εφαρμογή του άρθρου 2 του Ν. 2000/1952, **εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 7/26-4-1956 απόφαση της Επιτροπής** του εν λόγω νόμου, που καθόριζε τους δικαιούχους της εν λόγω απαλλοτρίωσης, ανάμεσα στους οποίους συγκαταλεγόταν η Κοινότητα Ν. Αλικαρνασσού. Σημειώνεται ότι η εν λόγω απόφαση δεν έχει βρεθεί, η ύπαρξη όμως και το περιεχόμενο αυτής προκύπτουν και επιβεβαιώνονται από τα αναφερόμενα στην ως άνω έκθεση Πραγματογνωμοσύνης του πραγματογνώμονα Δημοσθένη Ραπτόπουλου, σε συνέχεια της οποίας εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 789/1989 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, η οποία επικυρώθηκε με την 415/1991 απόφαση του Εφετείου Κρήτης, αλλά και από τα κατωτέρω αναφερόμενα.

Ειδικότερα, με βάση τα αναφερόμενα στην ως άνω έκθεση πραγματογνωμοσύνης και το από 24-5-1979 διάγραμμα των Δ. Ραπτόπουλου, Γ. Αναγνώστου και Γ. Βέροιου που τη συνοδεύει, η απαλλοτριούμενη έκταση αποτελείται:

Α) από το τμήμα με στοιχεία Α-Β-Γ-Δ-Ε-Ζ-Η-Θ-Ι-Κ-Λ-Μ-Α, βρίσκεται ΒΟΡΕΙΑ της παλαιάς εθνικής οδού, δυτικά και σε συνέχεια της έκτασης της πρώτης απαλλοτρίωσης, έχει συνολικό εμβαδόν 538.200 τμ, το οποίο αποτελείται από δύο επιμέρους τμήματα:

ι) το επιμέρους τμήμα, ανατολικό, με στοιχεία Β-Γ-Δ-Ε-Ζ-Η-Θ-Β και εμβαδόν 344.200 τ.μ. το οποίο εντοπίζεται ολόκληρο εντός του κληροτεμαχίου 317 (βλ. και ανωτέρω διάγραμμα 2α). Με την ως άνω απόφαση της Επιτροπής ιδιοκτήτες του εν λόγω τμήματος αναγνωρίσθηκαν κατά τα 19/30 εξ αδιαιρέτου οι κληρονόμοι Ανερράψη – Μακράκη και κατά τα υπόλοιπα 11/30 εξ αδιαιρέτου αυτού, τα οποία αντιστοιχούν σε εδαφική έκταση 126.206,66 τ.μ., η τότε Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσού και

ii) το επιμέρους τμήμα, δυτικό, με στοιχεία Β-Α-Μ-Λ-Κ-Ι-Θ-Β και συνολικό εμβαδόν 194.000 τ.μ. το οποίο εντοπίζεται εκτός του κληροτεμαχίου 317, σε επαφή με τη δυτική πλευρά αυτού με τα στοιχεία ΒΘ, στο ως άνω διάγραμμα των Δημ. Ραπτόπουλου, Γ. Αναγνώστου και Γ. Βέροιου, και καταλαμβάνει τμήμα του κληροτεμαχίου 4, καθώς και τμήματα των κληροτεμαχίων 6 και 7 (βλ. ανωτέρω συνημμένο στο παρόν διάγραμμα 2β- Εικόνα 5) . Με την

ως άνω απόφαση της Επιτροπής, η τότε Κοινότητα Ν. Αλικαρνασσού αναγνωρίστηκε **πλήρης κυρία σε εδαφικά τμήματα 11.935 και 8.600 τ.μ., και συνιδιοκτήτρια κατά ποσοστό 60,5%** (με βάση το με αρ. 6269/6-12-1934 διανεμητήριο του Σ/φου Ηρακλείου Ιωάννου Ζαχαριάδου) **σε εδαφικό τμήμα 276.313 τ.μ., (και μετά από ορθή καταμέτρηση, που έγινε στα πλαίσια της πραγματογνωμοσύνης, 134.865 τ.μ.) το οποίο αντιστοιχεί σε εδαφική έκταση 81.593,32 τ.μ. (ήτοι 134.865 Χ60,5%).**

Β) το τμήμα με στοιχεία ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΝ, βρίσκεται ΝΟΤΙΑ της παλαιάς εθνικής οδού, έχει εμβαδόν 381.300 τμ, και εντοπίζεται στο σύνολό του (εκτός από ένα μικρό τμήμα αυτού εμβαδού 4.600 τμ) εντός των ορίων του κληροτεμαχίου 307. Στο εν λόγω τμήμα η τότε Κοινότητα Αλικαρνασσού, τυγχάνει συνιδιοκτήτρια κατά ποσοστό 11/30, το οποίο αντιστοιχεί σε εδαφική έκταση **138.123,33 τ.μ. (ήτοι 381.300 τ.μ. μείον 4.600 τ.μ. = 376.700 τ.μ. Χ 11/30).** **Σημειώνεται ότι από το εν λόγω απαλλοτριούμενο τμήμα, ένα μικρό μόνο τμήμα αυτού εμβαδού 6.980,76 τ.μ., εμπίπτει εντός της έκτασης που καταλαμβάνει το αεροδρόμιο.** Το υπόλοιπο δε τμήμα του εν λόγω απαλλοτριούμενου τμήματος βρίσκεται εκτός των ορίων του αεροδρομίου και καταλαμβάνεται από στρατιωτικές εγκαταστάσεις.

Ήτοι συνολική έκταση ιδιοκτησίας της Κοινότητας, η οποία εμπίπτει εντός της έκτασης που καταλαμβάνει το αεροδρόμιο, και για την οποία υπάρχει υποχρέωση αποζημίωσης λόγω της συγκεκριμένης απαλλοτρίωσης είναι 230.849,59 τ.μ. (ήτοι 126.206,66 συν 11.935 συν 8.600 συν 81.593,32 συν 2.559,61 τ.μ.).

Επιπροσθέτως με βάση τα στοιχεία που μας χορηγήθηκαν όσον αφορά τους δικαιούχους της αποζημίωσης της εν λόγω απαλλοτρίωσης που επιβλήθηκε με το από 28-6-55 ΒΔ, **προκύπτει ότι με βάση την 7/1956 απόφαση της Επιτροπής** του Ν. 2000/1952 συντάχθηκε ο από 09-01-1956 πίνακας δικαιούχων αποζημίωσης για την εν λόγω απαλλοτρίωση, στους οποίους δεν περιλαμβάνεται η Κοινότητα Αλικαρνασσού. Επίσης από το από **04-09-1956 πρακτικό αποδοχής**, που συντάχθηκε ενώπιον του Γραμματέα της Επιτροπής του ν. 2000/1952, σε συνδυασμό με το με αρ. πρωτ. Ν.1307/861/Ν.1862/28-02-1957 έγγραφο της Διεύθυνσης Απαλλοτριώσεων, Τμήμα Β' της Γενικής Δ/σης Φορολογίας του Υπουργείου Οικονομικών, προκύπτει ότι η τότε Κοινότητα Αλικαρνασσού **έκανε αποδεκτή την υπ' αρ. 7/08-08-1956 απόφαση της Επιτροπής του Ν. 2000/52,** περί αποζημίωσης αυτής για τις εκτάσεις ιδιοκτησίας της που απαλλοτριώθηκαν με το ως άνω ΒΔ, με το ποσό των 818.289 δραχμών και μετά την αφαίρεση των νόμιμων κρατήσεων 706.364 δραχμών και ενόψει αυτού δόθηκε εντολή

για την έκδοση του σχετικού χρηματικού εντάλματος. Στο εν λόγω πρακτικό αποδοχής δεν υπάρχει αναφορά σχετικά με την έκταση για την οποία αποζημιώνεται η Κοινότητα. Σε κάθε περίπτωση ουδέν στοιχείο τέθηκε υπόψιν μας από το οποίο να επιβεβαιώνεται η έκδοση του εν λόγω χρηματικού εντάλματος. Σημειώνεται ότι το με αρ. 25579 χρηματικό ένταλμα ποσού 963.574 δραχμών, που αναφέρεται στο με αρ. πρωτ. Ν.171/18-02-1957 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών, αφορά την αποζημίωση ποσού 1.036.649 δραχμών των δικαιούχων που αναφέρονται στον ως άνω από 09-01-1956 πίνακα, στους οποίους, όπως προαναφέρθηκε, δεν περιλαμβάνεται η Κοινότητα.

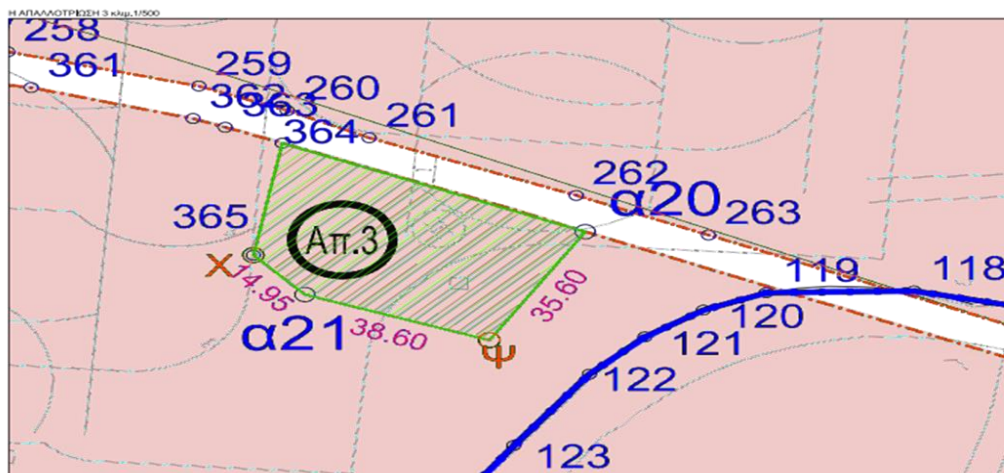
Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι εν λόγω αναγκαστική απαλλοτρίωση που επιβλήθηκε με το από **28-06-1955 Β.Δ. ουδέποτε συντελέστηκε ως προς την τότε Κοινότητα Ν. Αλικαρνασσού**, καθώς ουδέποτε εκδόθηκε στο όνομά της το απαιτούμενο για την συντέλεσή της, χρηματικό ένταλμα πληρωμής του Υπουργού Οικονομικών, βάσει της υπ' αριθμ. **7/26-04-1956** και σε κάθε περίπτωση της **7/08-08-56** απόφασης της Επιτροπής του άρθρου 2 του Ν. 2000/1952 που την όριζε δικαιούχο. **Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως αυτού**, δεδομένης της μεταγενέστερης έκδοσης της με αρ. 507/1988 απόφασης του ΑΠ και του δεδικοσμένου που απορρέει από αυτή, σύμφωνα με τα όσα κατωτέρω αναλυτικά θα εκτεθούν στο κεφάλαιο IV του παρόντος, τα ως άνω εδαφικά τμήματα της απαλλοτριούμενης έκτασης που εμπίπτουν εντός των κληροτεμαχίων 317, 307, 4, 6 και 7 εξακολουθούν να ανήκουν στην κυριότητα του Δήμου Ηρακλείου.

Β.1.γ. Η Απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με την ΚΥΑ Δ.8796/6676/09-09-1968 (ΦΕΚ 178 Δ/26-09-1968) – ΑΠ3

Με την Δ.8796/6676/09-09-1968 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων, η οποία δημοσιεύθηκε στο **ΦΕΚ 178 Δ/25-09-1968**, κηρύχθηκε αναγκαστικά απαλλοτριωτέα, λόγω δημόσιας ωφέλειας, ήτοι για την ανάπτυξη των εγκαταστάσεων του Αερολιμένα Ηρακλείου Κρήτης, έκταση συνολικού εμβαδού **2.434,37 τ.μ.** η οποία αποτυπώνεται με τα στοιχεία Α-Λ-Μ-Ν-Ξ-Α στο από 23-2-68 κτηματολογικό διάγραμμα και κτηματολογικό πίνακα των Μηχανικών Μαρίνου Κανακάκη, Εμμανουήλ Κουνδουράκη και Γεωργίου Κοσμάδακη, νομίμως θεωρημένα την 14-3-1968 από τον Επιθεωρητή Δημοσίων Έργων Χ. Ζαμπετάκη.

Η απαλλοτριωθείσα με την εν λόγω ΚΥΑ έκταση, η οποία εμπίπτει εντός του κληροτεμαχίου 307, αποτυπώνεται, με πράσινο περίγραμμα και διαγράμμιση, στο κατωτέρω διάγραμμα.

Εικόνα 6: Απαλλοτρίωση 3

Σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην ως άνω από **24-05-1979** έκθεση πραγματογνωμοσύνης των Δημοσθένη Ραυτόπουλου -Γεωργίου Αναγνώστου και Γεωργίου Βέρροιου, η θέση της ως άνω απαλλοτριωτέας έκτασης εντοπίζεται **εντός των ορίων του κληροτεμαχίου 307** συνιδιοκτησίας της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσοῦ και των κληρονόμων Ανερράφη – Μακράκη, σύμφωνα και με τα όσα κρίθηκαν με την με αρ. 507/1988 απόφαση του Αρείου Πάγου.

Με την υπ' αριθμ. **980/1969** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, η οποία εκδόθηκε κατόπιν αιτήσεως του Ελληνικού Δημοσίου, καθορίστηκε η προσωρινή τιμή μονάδας αποζημίωσης για την εδαφική έκταση και τα επικείμενα και επίσης αναγνωρίστηκαν οι δικαιούχοι της οφειλόμενης για την εν λόγω απαλλοτρίωση αποζημίωσης, κατά μεν το ποσοστό των 19/30 εξ αδιαιρέτου της απαλλοτριούμενης έκτασης οι συγκύριοι κληρονόμοι Χρ. Ανερράφη και Νικ. Μακράκη, **κατά δε το ποσοστό των 11/30 εξ αδιαιρέτου αυτής, το Ελληνικό Δημόσιο, αντί της νόμιμης δικαιούχου Κοινότητας Αλικαρνασσοῦ.**

Σημειώνεται ότι η ως άνω απόφαση, με την οποία κρίθηκε ως ιδιοκτήτης των 11/30 εξ αδιαιρέτου της απαλλοτριούμενης έκτασης το Ελληνικό Δημόσιο, εκδόθηκε πριν την άσκηση της από 01-

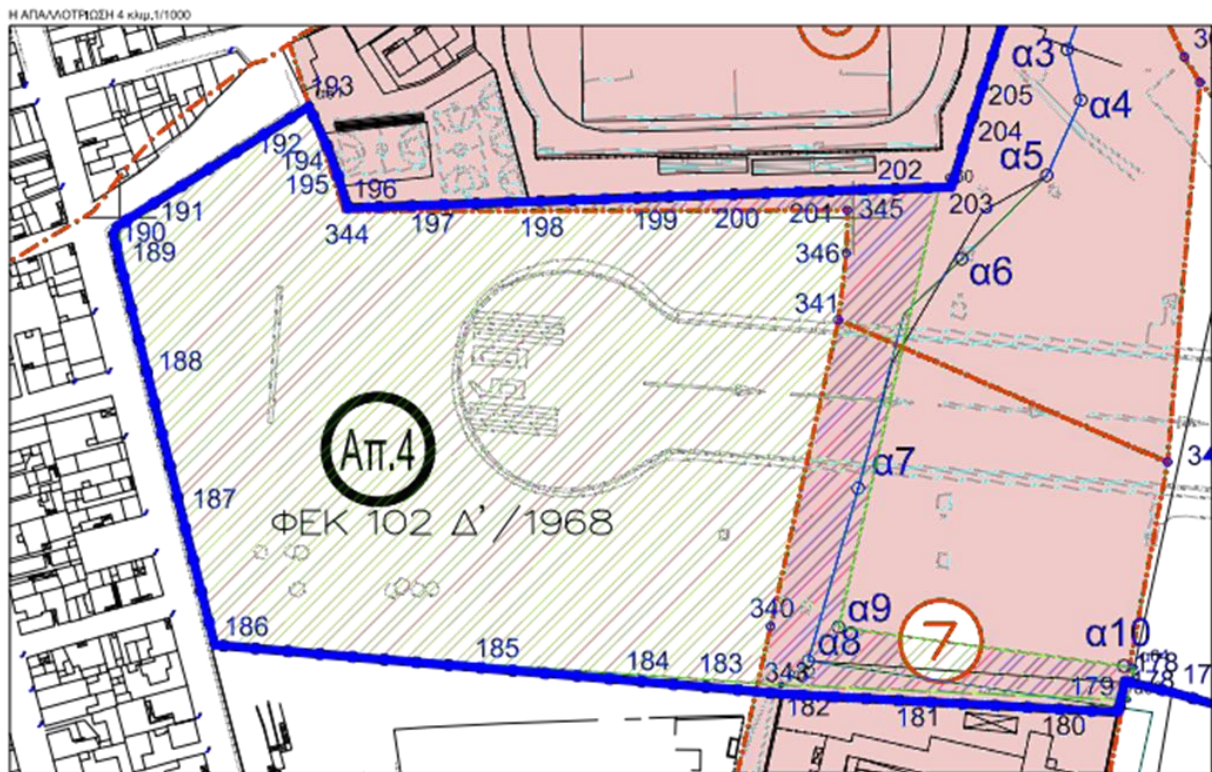
09-1979 αγωγής της τότε Κοινότητας Ν. Αλικαρνασσοῦ η οποία οδήγησε στην έκδοση της με αρ. 507/1988 απόφασης του Αρείου Πάγου, με την οποία αναγνωρίστηκε αμετάκλητα ότι κυρία των αναφερόμενων σ' αυτή κληροτεμαχίων τυγχάνει η Κοινότητα Ν. Αλικαρνασσοῦ, σύμφωνα και με τα όσα ανωτέρω αναφέρθηκαν.

Συνεπώς, όσον αφορά στη συγκεκριμένη απαλλοτρίωση, δεδομένου ότι εκδόθηκε και η ως άνω απόφαση με την οποία αναγνωρίστηκε ως κύριος της απαλλοτριωθείσας έκτασης κατά το ποσοστό των 11/30 εξ αδιαιρέτου αυτής και ως εκ τούτου δικαιούχος της αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης το Ελληνικό Δημόσιο το οποίο τυγχάνει και υπόχρεος για την καταβολή της αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης (συμπίπτει ο δικαιούχος της αποζημίωσης με τον υπόχρεο καταβολής της), **η εν λόγω απαλλοτρίωση θεωρείται συντελεσμένη. Παρά ταῦτα**, δεδομένης της μεταγενέστερης έκδοσης της με αρ. 507/1988 απόφασης του ΑΠ και του δεδικοσμένου που απορρέει από αυτή, σύμφωνα με τα όσα κατωτέρω αναλυτικά θα εκτεθούν στο κεφάλαιο IV του παρόντος, η ως άνω εδαφική έκταση εξακολουθεί να ανήκει στην κυριότητα του Δήμου Ηρακλείου.

B.1.δ. Η Απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με την ΚΥΑ 4634/3804/22-05-1968 (ΦΕΚ 102 Δ/19-06-1968) – ΑΠ4

Με την με αρ. **4634/3804/22-05-1968** κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων, η οποία δημοσιεύτηκε στο **ΦΕΚ 102 Δ/19-06-1968** κηρύχθηκε αναγκαστικά απαλλοτριωτέα, λόγω δημόσιας ωφέλειας, ήτοι για την επέκταση του διαδρόμου 09-27 του Αερολιμένα Ηρακλείου στην περιοχή Νέας Αλικαρνασσοῦ, έκταση συνολικού εμβαδού **52.152,30 τ.μ.** που απεικονιζόταν στα από 23-02-1968 κτηματολογικό διάγραμμα και πίνακα των μηχανικών Μ. Κανακάκη, Ε. Κουνδουράκη και Γ. Κοσμαδάκη, αμφότερα νομίμως θεωρημένα από την Δ/ση Γ5 Έργων Πολιτικής Αεροπορίας. Η απαλλοτρίωση κηρύχθηκε υπέρ και με δαπάνες του Δημοσίου.

Η απαλλοτριωθείσα με την εν λόγω ΚΥΑ έκταση αποτυπώνεται, με πράσινη διαγράμμιση, στο κατωτέρω διάγραμμα και τμήμα αυτής εντοπίζεται εντός των κληροτεμαχίων 7 και 6. **Ειδικότερα τμήμα αυτής εμβαδού 4.342,40 τ.μ. εντοπίζεται εντός του κληροτεμαχίου 7 και τμήμα αυτής εμβαδού 1.972,16 τ.μ. εντοπίζεται εντός του κληροτεμαχίου 6.**

Εικόνα 7: Απαλλοτρίωση 4

Με βάση τα αναφερόμενα στην απόφαση κήρυξης της εν λόγω απαλλοτρίωσης αυτή κηρύχθηκε με βάση τις διατάξεις του ν. **1731/1939** «Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», όπως αυτός κωδικοποιήθηκε με το ΒΔ της 29/30 Απριλίου 1953, του νόμου ΓΣΙΣΤ/1907 «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών ακινήτων προς ανέγερση κτιρίων και οχυρωματικών έργων εν γένει» και του ν. 5017/1931 (ΦΕΚ Α' 158) Περί Πολιτικής Αεροπορίας. Σύμφωνα δε με τα ως άνω αναφερόμενα σχετικά με τα προβλεπόμενα στο ν. 1731/1939 για τη συντέλεση της απαλλοτρίωσης, αυτή επέρχεται με την κατάθεση της αποζημίωσης που καθορίστηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και τη δημοσίευση της σχετικής ειδοποίησης στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Με την με αρ. 5629/4965/1969 απόφαση των αυτών Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων, η εν λόγω απαλλοτρίωση φέρεται ότι ανακλήθηκε εν μέρει και συγκεκριμένα για τμήμα αυτής εμβαδού 10.218,82 τμ.

Η προσωρινή αποζημίωση για την εν λόγω απαλλοτρίωση καθορίστηκε με την **721/1968**

απόφαση του Προέδρου Πρωτοδικών Ηρακλείου και παρακατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων. Για την παρακατάθεση αυτή εκδόθηκε το 11584/27-03-1969 γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκη ποσού 15.000.000 δραχμών, όπως προκύπτει από την με αρ. **A. 42369/3650/01-04-1969 ειδοποίηση** του Υπουργού Οικονομικών που δημοσιεύθηκε στο **ΦΕΚ 81 Δ/24-04-1969**. Σημειώνεται ότι δεν τέθηκαν υπ' όψιν μας στοιχεία από τα οποία να προκύπτει καθορισμός οριστικής τιμής αποζημίωσης.

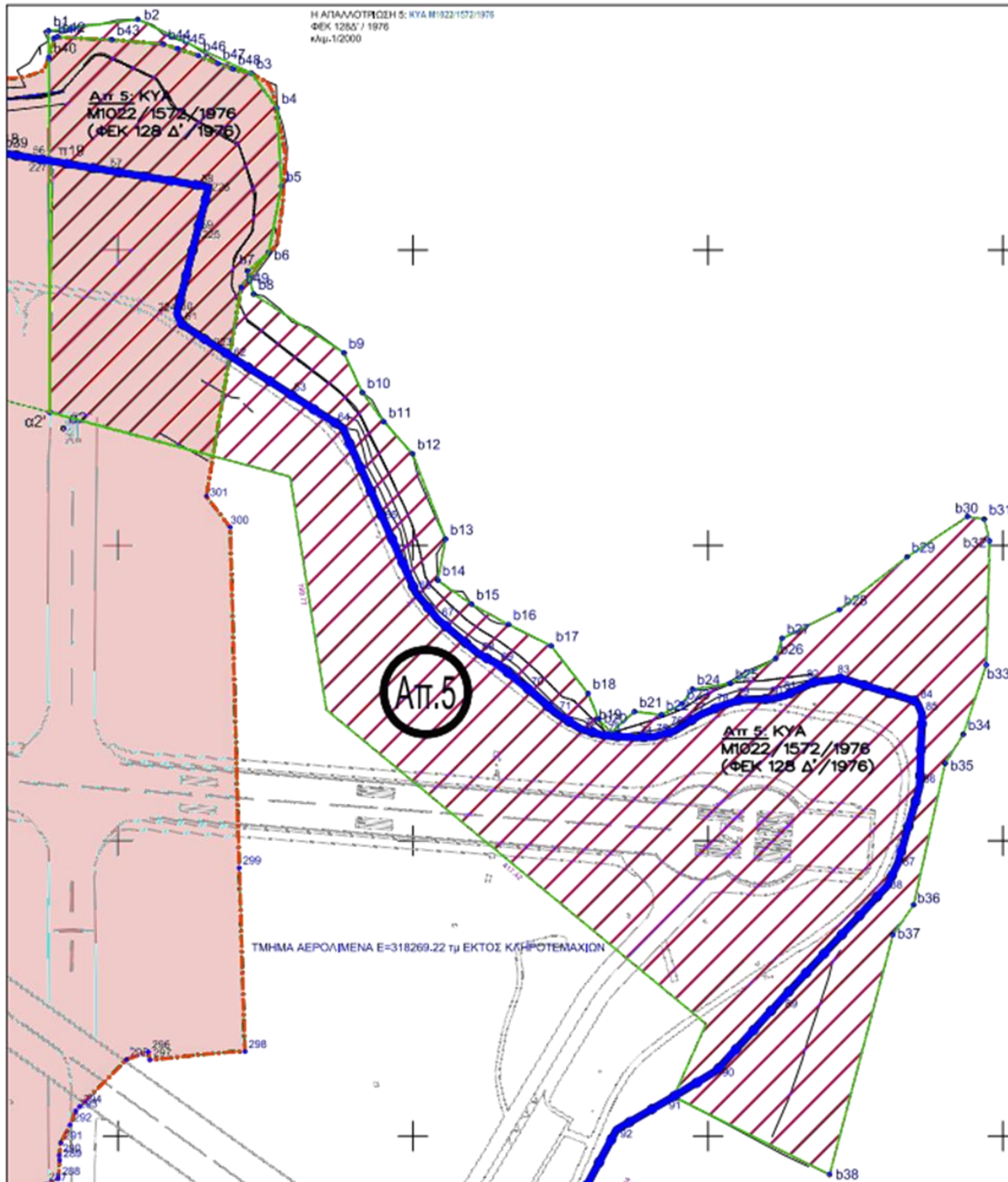
Συνεπώς, μετά την παρακατάθεση της αποζημίωσης που, κατά τα ανωτέρω, καθορίστηκε δικαστικά στο ΤΠΔ και την δημοσίευση της σχετικής ειδοποίησης περί παρακατάθεσης αυτής στο ως άνω ΦΕΚ, **η εν λόγω απαλλοτρίωση συντελέστηκε. Παρά ταύτα**, δεδομένης της μεταγενέστερης έκδοσης της με αρ. 507/1988 απόφασης του ΑΠ και του δεδικοσμένου που απορρέει από αυτή, σύμφωνα με τα όσα κατωτέρω αναλυτικά θα εκτεθούν στο κεφάλαιο IV του παρόντος, τα ως άνω εδαφικά τμήματα της αλλοτριούμενης έκτασης τα οποία εμπίπτουν εντός των κληροτεμαχίων 7 και 6, εξακολουθούν να ανήκουν στην πλήρη κυριότητα του Δήμου Ηρακλείου.

B.1.ε. Απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με την ΚΥΑ Μ.1022/1572/14-04-1976 (ΦΕΚ 128 Δ/07-05-1976) – ΑΠ5

Με την **Μ. 1022/1572/14-04-1976** κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Μεταφορών και Επικοινωνίας, η οποία δημοσιεύτηκε στο **ΦΕΚ 128 Δ/07-05-1976**, κηρύχθηκε απαλλοτριωτέα για δημόσια ωφέλεια, ήτοι για την επέκταση του διαδρόμου προσγείωσης στον Αερολιμένα Ηρακλείου, έκταση συνολικού εμβαδού περίπου **231.000 τ.μ.**, η οποία αποτυπώνεται στα από 3-9-1975 κτηματολογικό διάγραμμα και πίνακα της μηχανικού Ελένη Μπρεδάκη, που έχουν θεωρηθεί νόμιμα από τον Δ/ντή Τεχνικών Υπηρεσιών του Νομού Ηρακλείου. Η απαλλοτρίωση αυτή κηρύχθηκε υπέρ και με δαπάνες του Δημοσίου. Η εν λόγω απόφαση κήρυξης αναγκαστικής απαλλοτρίωσης μεταγράφηκε στα βιβλία μεταγραφών του Δήμου Ηρακλείου στον τόμο 1529 και με α.α. 162.500, εις βάρος των αναφερομένων στη σχετική αίτηση προσώπων.

1. Η απαλλοτριωθείσα με την εν λόγω ΚΥΑ έκταση αποτυπώνεται με μωβ διαγράμμιση, στο κατωτέρω διάγραμμα και τμήμα αυτής εμβαδού **56.671,38 τ.μ.** εντοπίζεται εντός του κληροτεμαχίου 317. Από το εν λόγω τμήμα, τμήμα εμβαδού **28.923,98 τ.μ.** εντοπίζεται εντός της

περίφραξης του αεροδρομίου. Το αναλογούν δε στο ανήκον στην Κοινότητα ποσοστό συνιδιοκτησίας (11/30) αντιστοιχεί σε **10.605,45 τ.μ.**

Εικόνα 8: Απαλλοτρίωση 5

Με βάση τα αναφερόμενα στην απόφαση κήρυξης της εν λόγω απαλλοτρίωσης αυτή κηρύχθηκε με

βάση τις διατάξεις του **Ν.Δ. 797/1971** «Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων», του νόμου ΓΣΙΣΤ/1907 «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών ακινήτων προς ανέγερση κτιρίων και οχυρωματικών έργων εν γένει», του ν. 5017/1931 (ΦΕΚ Α' 158) Περί Πολιτικής Αεροπορίας.

Στο άρθρο 7 του ν. 797/1971 ορίζεται ότι: «1. **Συντέλεσις της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως ακινήτου**, επιφέρει κτήσιν της κυριότητος ή του συσταθέντος επί αλλοτρίου πράγματος εμπραγμάτου δικαιώματος παρά του υπέρ ου η τοιαύτη απαλλοτρίωσις, επέρχεται από της εις τον δικαιούχον καταβολής της προσδιορισθείσης προσωρινώς ή οριστικώς αποζημιώσεως, κατά τα άρθρα 18 και επόμενα του παρόντος, ή από της διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως της γενομένης εις το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων, κατά το άρθρον 8 του παρόντος καταθέσεως της αποζημιώσεως ταύτης. Εάν υπόχρεον προς καταβολήν της αποζημιώσεως είναι το Δημόσιον, η συντέλεσις της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως επέρχεται και από της υπέρ του δικαιούχου της αποζημιώσεως εκδόσεως του οικείου χρηματικού εντάλματος πληρωμής. 2. Συντελεσθείσης, κατά τα εν τη παραγράφω 1 οριζόμενα, της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως, ο υπέρ ου αυτή υποχρεούται όπως επιμεληθή αμελλητί της μεταγραφής εις τα οικεία βιβλία μεταγραφών της αποφάσεως κηρύξεως αυτής, συνοδευομένης υπό της πράξεως εξοφλήσεως της αποζημιώσεως, ή της διά της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως της παρακαταθέσεως ταύτης, ή του εκδοθέντος οικείου χρηματικού εντάλματος πληρωμής. Η μεταγραφή αυτή δύναται να ενεργηθή και επιμελεία παντός ενδιαφερομένου.». Επίσης στο άρθρο 8 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «1. **Ο υπόχρεως προς πληρωμήν της αποζημιώσεως δύναται, αντί καταβολής, να καταθέση την προσωρινώς ή οριστικώς προσδιορισθείσαν τοιαύτην εις το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων, υπέρ του δικαιούχου, εάν δεν έχη εισέτι εκδοθή τελεσίδικος απόφασις αναγνωρίσεως αυτού.** Ο υπόχρεως δύναται, ομοίως να καταθέση εκ της αποζημιώσεως το ποσόν αυτής, δι' ο ωρίσθη εγγύησις κατά το παρόν, ήτις όμως δεν παρεσχέθη εισέτι υπό του δικαιούχου. 2. Το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων αποδίδει το κατατεθέν ποσόν εις τον αναγνωρισθέντα δικαιούχον, επί τη προσκομίσει της τελεσιδίκου αποφάσεως περί αναγνωρίσεως αυτού. Επίσης, αποδίδει το διά μη παροχήν της ορισθείσης εγγυήσεως κατατεθέν ποσόν, επί τη προσκομίσει των δικαιολογητικών παροχής της εγγυήσεως ταύτης. 3. Η κατάθεσις της αποζημιώσεως εις το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων είναι υποχρεωτική, όταν το απαλλοτριωθέν ακίνητον

βαρύνεται δι' υποθήκης, κατασχέσεως ή διεκδικήσεως, ή όταν υφίστανται αιτίαι, αφορώσαι εις το πρόσωπον του δικαιούχου, ή ένεκα ευλόγου αβεβαιότητας περί το πρόσωπον του αληθούς δικαιούχου, συμφώνως προς το άρθρον 434 του Αστικού Κώδικος, καθίσταται αδύνατος ή εν ασφαλεία καταβολή της αποζημιώσεως. 4. Πάσα διαφορά περί την απόδοσιν υπό του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων εις τον δικαιούχον του καταθέντος ποσού λύεται οριστικώς υπό του κατά το άρθρον 18 παρ. 1 του παρόντος αρμοδίου δικαστηρίου κατά την υπό του Κώδικος Πολιτικής Δικονομίας προβλεπομένην διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. 5. Το Δημόσιον και το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων, καταβαλόντα την αποζημίωσιν εις τους δικαστικώς αναγνωρισθέντας δικαιούχους απαλλάσσονται πάσης υποχρεώσεως και ευθύνης έναντι οιουδήποτε τρίτου διεκδικητού ή εμφανίζοντος εαυτόν ως εν όλω ή εν μέρει αληθή δικαιούχον, διατηρουμένης μόνης της έναντι των τελευταίων τούτων ευθύνης του εισπράξαντος την αποζημίωσιν. 6. Το Ταμείον Παρακαταθηκών και Δανείων δύναται να καταβάλη εις τον δικαιούχον την αποζημίωσιν και προ της δικαστικής αναγνωρίσεως του δικαιούχου, μετ' έλεγchon των τίτλων ιδιοκτησίας και σύμφωνον γνώμην της νομικής αυτού υπηρεσίας.».

Από τις ως άνω διατάξεις του ΝΔ 797/1971, προκύπτει ότι η συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως που κηρύχθηκε με βάση τις διατάξεις του, επέρχεται και με την δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του αποδεικτικού κατάθεσης στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων της προσωρινά ή οριστικά καθορισθείσας αποζημιώσεως λόγω απαλλοτριώσεως. Εάν δε υπόχρεο προς καταβολή της αποζημιώσεως είναι το Δημόσιο, η συντέλεση της αναγκαστικής απαλλοτριώσεως επέρχεται και από την έκδοση -υπέρ του δικαστικώς αναγνωρισθέντος ή αληθινού δικαιούχου της προσδιορισθείσας αποζημιώσεως- του οικείου χρηματικού εντάλματος πληρωμής (πρβλ. ΣτΕ 3234/2002, 4778/1995, 1053/2021).

Όσον αφορά τη συγκεκριμένη απαλλοτρίωση, η αποζημίωση λόγω απαλλοτριώσεως που καθορίστηκε με την **247/1977** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου για το σύνολο της απαλλοτριούμενης έκτασης και των επικειμένων, παρακατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και εκδόθηκε το 25795/28-09-1977 γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκης ποσού 32.469.822 δραχμών, όπως προκύπτει από την με αρ. **31783/27-09-1977 ειδοποίηση** του Νομάρχη Ηρακλείου, η οποία δημοσιεύθηκε στο **ΦΕΚ 377 Δ/12-10-1977**.

Συνεπώς, μετά την παρακατάθεση της αποζημιώσεως που καθορίστηκε δικαστικά στο ΤΠΔ και την δημοσίευση της σχετικής ειδοποίησης περί παρακατάθεσης αυτής στο ΦΕΚ, **η εν λόγω**

απαλλοτρίωση συντελέστηκε. Παρά ταύτα, δεδομένης της μεταγενέστερης έκδοσης της με αρ. 507/1988 απόφασης του ΑΠ και του δεδικασμένου που απορρέει από αυτή, σύμφωνα με τα όσα κατωτέρω αναλυτικά θα εκτεθούν στο κεφάλαιο IV του παρόντος, το ως άνω εδαφικό τμήμα το οποίο εντοπίζεται εντός του κληροτεμαχίου 317 εξακολουθεί να ανήκει στην κυριότητα του Δήμου Ηρακλείου κατά ποσοστό 11/30 εξ αδιαίρετου.

Β.2. Η απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε για την ίδρυση και εγκατάσταση του αεροδρομίου Ηρακλείου ΜΕΤΑ την έκδοση της 507/1988 απόφασης του ΑΠ και της 31/1990 απόφασης του ΑΕΔ.

Η Απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε με την ΚΥΑ1050596/3118/0010/19-05-1994 (ΦΕΚ 553 Δ/03-06-1994) – ΑΠ 6

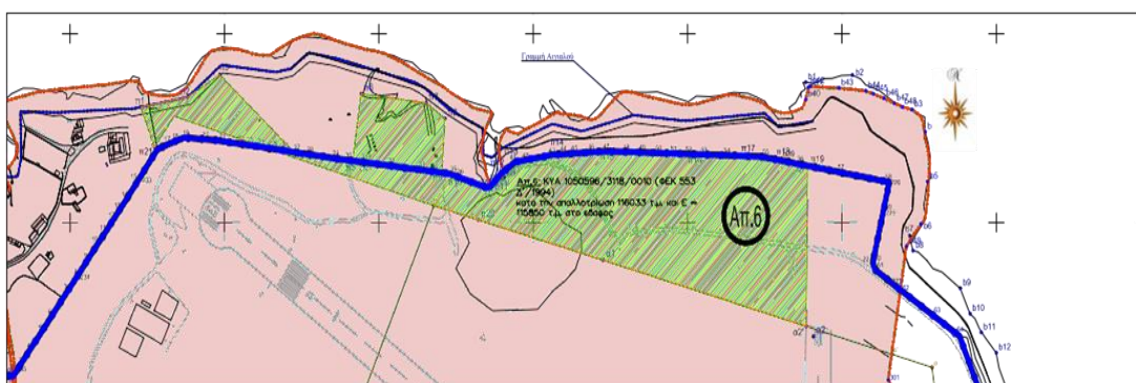
Με την με αρ. **1050596/3118/0010/19-05-1994** κοινή απόφαση των Υπ. Εθν. Άμυνας και Οικονομικών που δημοσιεύτηκε στο **ΦΕΚ 553 Δ/03-06-1994**, κηρύχθηκε αναγκαστική απαλλοτρίωση, για λόγους δημόσιας ωφέλειας και ειδικότερα για τις ανάγκες της Πολεμικής Αεροπορίας στο Αεροδρόμιο Ηρακλείου, έκτασης συνολικού **εμβαδού 116.033 τμ** που βρίσκεται στο Νομό Ηρακλείου και απεικονίζεται στο με ημερομηνία εγκρίσεως 25-1-1994 και με αρ. αρχ. 4-158 κτηματολογικό διάγραμμα - πίνακα της Διεύθυνσης Έργων (Γ5) του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας, το οποίο έχουν συντάξει οι Α. Δεληχάτσιου και Χρ. Λαμπρίδης τοπ. μηχανικοί και έχει θεωρήσει ο Δ/ντης της εν λόγω Δ/σης Ταξίαρχος Γ. Σπανός. Η εν λόγω απαλλοτρίωση κηρύχθηκε υπέρ και με δαπάνη του Δημοσίου. Επίσης στην σχετική απόφαση ρητά αναφέρεται ότι στην προς απαλλοτρίωση έκταση προβάλλει δικαιώματα κυριότητας και ο Δήμος Αλικαρνασσού.

Σύμφωνα με το ως άνω αρ. αρχ. 4-158 κτηματολογικό διάγραμμα η απαλλοτριούμενη έκταση βρίσκεται βόρεια της εκτάσεως που είχε απαλλοτριωθεί με το ΠΔ της 08-03-1935 και βόρεια συνορεύει με αιγιαλό.

Σημειώνεται ότι με βάση τα αναφερόμενα στην 789/1989 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών, η εν λόγω απαλλοτρίωση **αφορά το ΜΕΣΑΙΟ** τμήμα του επίδικου ακινήτου της εν λόγω απόφασης, επιφανείας (άνευ του αιγιαλού) **172.117 τ.μ., το οποίο εμπίπτει εντός του κληροτεμαχίου 317**. Περαιτέρω, με την εν λόγω απόφαση αναγνωρίστηκε

ότι η τότε Κοινότητα Αλικαρνασσού τυγχάνει συγκυρία της εν λόγω εκτάσεως κατά ποσοστό 11/30 εξ αδιαιρέτου. Επίσης αναφέρεται σ' αυτή ότι μετά την εν λόγω απαλλοτρίωση, εναπέμειναν στην Κοινότητα δύο τμήματα έκτασης 30.138 τ.μ. και 25.941 τ.μ. τα οποία εξακολουθούν ανήκουν στον Δήμο Ηρακλείου κατά ποσοστό συνιδιοκτησίας 11/30 εξ αδιαιρέτου (βλ. 210/2001 απόφαση του Εφετείου Κρήτης).

Η απαλλοτριωθείσα με την εν λόγω ΚΥΑ έκταση, η οποία εμπίπτει εντός του κληροτεμαχίου 317, αποτυπώνεται με πράσινη διαγράμμιση στο κατωτέρω διάγραμμα.

Εικόνα 9: Απαλλοτρίωση 6

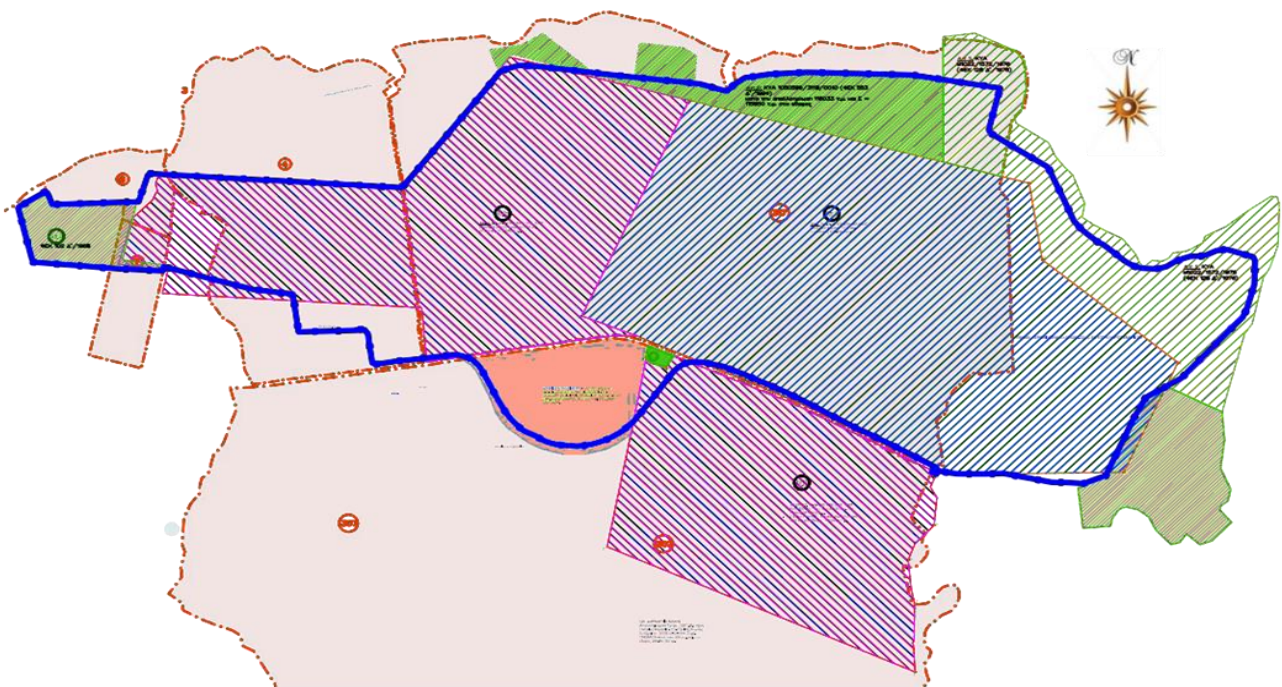
Με βάση τα αναφερόμενα στην απόφαση κήρυξης της εν λόγω απαλλοτρίωσης αυτή κηρύχθηκε με βάση τις προαναφερόμενες διατάξεις του **Ν.Δ. 797/1971** «Περί αναγκαστικών απαλλοτριώσεων» και του νόμου ΓΣΙΣΤ/1907 «περί αναγκαστικής απαλλοτριώσεως αγροτικών ή αστικών ακινήτων προς ανέγερση κτιρίων και οχυρωματικών έργων εν γένει».

Όσον αφορά τη συγκεκριμένη απαλλοτρίωση, η προσωρινή αποζημίωση λόγω απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε με την **219/7796/66/14-05-95** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου και η οριστική αποζημίωση που καθορίστηκε με την **27/10-01-1996** απόφαση του Εφετείου Κρήτης, για την απαλλοτριούμενη εδαφική επιφάνεια και τα επικείμενα, παρακατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων γραφείο Παρ/κων ΔΟΥ Β' Ηρακλείου και εκδόθηκε το 11656/11-02-1997 γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκη ποσού 928.264.000 δραχμών, όπως προκύπτει από την με αρ. 578/Φ.1917/03-03-1997 ειδοποίηση του Αναπληρωτή Περ/κού Δ/ντή Ν. Ηρακλείου που δημοσιεύθηκε στο **ΦΕΚ 243 Δ/28-03-1997**.

Συνεπώς, μετά την παρακατάθεση της αποζημίωσης που καθορίστηκε δικαστικά στο ΤΠΔ και την δημοσίευση της σχετικής ειδοποίησης περί παρακατάθεσης αυτής στο ΦΕΚ, η εν λόγω απαλλοτρίωση συντελέστηκε.

Σημειώνεται ότι μετά την συντέλεση της εν λόγω απαλλοτρίωσης, **εξακολουθούν να παραμένουν στην κυριότητα του Δήμου Ηρακλείου**, κατά ποσοστό 11/30 εξ αδιαιρέτου, δύο τμήματα έκτασης 30.138 τ.μ. και 25.941 τ.μ., τα οποία απέμειναν μετά την μερική απαλλοτρίωση της ανήκουσας σ' αυτόν κατά ποσοστό 11/30 έκτασης των 172.117 τ.μ., (βλ. 210/2001 απόφαση του Εφετείου Κρήτης).

Στο κατωτέρω διάγραμμα αποτυπώνεται η συνολική έκταση που απαλλοτριώθηκε και εμπίπτει εντός των ορίων του Αεροδρομίου Ηρακλείου

Εικόνα 10: Αποτύπωση της συνολικής απαλλοτριωθείσας έκτασης των κληροτεμαχίων ιδιοκτησίας του Δήμου Ηρακλείου που εμπίπτει εντός των ορίων του αεροδρομίου

IV. Το ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟ της με αρ. 507/1988 απόφασης του ΑΠ

Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν η με αρ. 507/1988 απόφαση του Αρείου Πάγου, με την οποία αναγνωρίστηκε αμετάκλητα ότι κυρία των αναφερόμενων σ' αυτή κληροτεμαχίων, τμήματα των οποίων αποτελούν οι ως άνω εκτάσεις που απαλλοτριώθηκαν για την κατασκευή και λειτουργία του Αεροδρομίου Ηρακλείου, τυγχάνει η Κοινότητα Ν. Αλικαρνασσού, εκδόθηκε επί της από 01-09-1979 αναγνωριστικής της κυριότητας αγωγής την οποία άσκησε η τότε Κοινότητα Ν. Αλικαρνασσού κατά του Ελληνικού Δημοσίου, ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου. Ειδικότερα, όπως προαναφέρθηκε, με την εν λόγω απόφαση του ΑΠ κρίθηκε αμετάκλητα ότι, δυνάμει της οριστικής διανομής του αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσού που πραγματοποιήθηκε με το από 17-12-1932 πρακτικό της Επιτροπής Τακτοποιήσεως αγροκτήματος Ν. Αλικαρνασσού και εγκρίθηκε με την με αρ. 64625/21-06-1935 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, η οποία δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 107 Β'/27-07-1935, η τότε Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσού κατέστη αποκλειστική κυρία των αναφερόμενων στο εν λόγω πρακτικό κληροτεμαχίων, τα οποία της παραχωρήθηκαν με βάση αυτό και ειδικότερα α) συγκύρια σε ποσοστό 11/30 εξ αδιαιρέτου στα αριθμ. 307 και 317 κληροτεμάχια και β) αποκλειστική κυρία μεταξύ άλλων, των κληροτεμαχίων υπ' αριθμ. 4, 6 και 7, τμήματα των οποίων (κληροτεμαχίων) περιλαμβάνονται στην έκταση του αεροδρομίου Ηρακλείου, κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στο διατακτικό της εν λόγω απόφασης. Επίσης, κρίθηκε αμετάκλητα ότι η Κοινότητα, κατά το χρόνο άσκησης της από 01-09-1979 αγωγής, επί της οποίας εκδόθηκε η ως άνω απόφαση του ΑΠ, εξακολουθούσε να τυγχάνει αποκλειστική κύρια όλων των κληροτεμαχίων που αναφέρονται στο ως άνω πρακτικό οριστικής διανομής του αγροκτήματος της Νέας Αλικαρνασσού.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 321 επ. του Κ.Πολ.Δ., η ως άνω απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία αφού αναίρεσε την απόφαση του Εφετείου Ηρακλείου, κράτησε την υπόθεση και εκδίκασε την αγωγή, **αποτελεί δεδικασμένο**, το οποίο εκτείνεται τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό ζήτημα που κρίθηκε. Ειδικότερα, σύμφωνα με τη νομολογία, από τις διατάξεις των άρθρων 321, 322, 324, 330 και 331 ΚΠολΔ προκύπτει ότι, η τελεσίδικη απόφαση αποτελεί δεδικασμένο σε μεταγενέστερη δίκη μεταξύ των ιδίων προσώπων που παρίστανται με την ίδια ιδιότητα για το δικαίωμα που κρίθηκε και εφόσον πρόκειται για το ίδιο αντικείμενο και την ίδια ιστορική και νομική αιτία. Το εν λόγω δεδικασμένο δεν επιτρέπει να αμφισβητηθεί και να καταστεί αντικείμενο νέας δίκης το δικαίωμα που κρίθηκε και η δικαιολογική σχέση από την οποία αυτό έχει παραχθεί, η δε απαγόρευση αυτή ενεργεί τόσο θετικά, με την έννοια ότι το

Δικαστήριο, ενώπιον του οποίου ανακύπτει, εξ αφορμής άλλης δίκης, είτε ως κύριο είτε ως προδικαστικό ζήτημα, το δικαίωμα που κρίθηκε με τελεσίδικη απόφαση, οφείλει να θέσει, ως βάση της απόφασής του, το δεδικασμένο που προκύπτει από την απόφαση αυτή, λαμβάνοντάς το ως αμάχητη αλήθεια, όσο και αρνητικά, με την έννοια ότι απαγορεύεται η συζήτηση νέας αγωγής για το ίδιο δικαίωμα, για την ύπαρξη ή μη του οποίου, υπάρχει δεδικασμένο (ΑΠ 1397/2012 ΧΡΙΔ 2013.130). Αν, παρ' όλα αυτά, ασκηθεί νέα αγωγή, για το δικαίωμα που καλύπτεται από το δεδικασμένο, αυτή απορρίπτεται, ως απαράδεκτη (ΑΠ 560/2016 ΤρΝΠΛ ΝΟΜΟΣ), διότι το δικαίωμα που έχει κριθεί, ήδη, με τελεσίδικη απόφαση, δεν επιτρέπεται να εξεταστεί, εκ νέου, σε άλλη δίκη, μεταξύ των ιδίων διαδίκων, είτε ως κύριο αντικείμενο, είτε ως προϋπόθεση άλλου δικαιώματος (ΑΠ 178/2013 ΕΦΑΔ 2013.655). Ως ιστορική αιτία νοείται το σύνολο των περιστατικών που δέχθηκε το δικαστήριο ότι υπήρξαν ή δεν υπήρξαν, ως ιστορικό συμβάν και τα οποία είναι, σύμφωνα με το νόμο, αναγκαία για να θεμελιώσουν το διατακτικό της απόφασης, δηλαδή, την έννομη συνέπεια που γίνεται δεκτή ως υπάρχουσα ή μη υπάρχουσα, με αποτέλεσμα να είναι απαράδεκτος, λόγω δεδικασμένου, κάθε μεταγενέστερος ισχυρισμός, με τον οποίο επιδιώκεται διαφορετική ανάπλαση ή αξιολόγηση της κρίσιμης, για την ελάσσονα πρόταση του νομικού συλλογισμού, εμπειρικής πραγματικότητας, ως νομική, δε, αιτία, η οποία καλύπτεται, επίσης, από το δεδικασμένο, νοείται ο νομικός κανόνας που διέπει την έννομη σχέση, από την οποία απορρέει το προβαλλόμενο (και επιδικασθέν) δικαίωμα, υπάρχει δε ταυτότητα νομικής αιτίας, όταν και η νέα αγωγή στηρίζεται στον ίδιο νομικό κανόνα, ενώ δεν υπάρχει τέτοια ταυτότητα, στην αντίθετη περίπτωση, όταν, δηλαδή, η νέα αγωγή δεν στηρίζεται στον ίδιο νομικό κανόνα (ΑΠ 1150/2017, ΑΠ 257/2016, ΑΠ 182/2016, ΤρΝΠΛ ΝΟΜΟΣ). **Επομένως, αν με την τελεσίδικη απόφαση έχει αναγνωριστεί η κυριότητα του ενάγοντος σε ένα ακίνητο, παράγεται δεδικασμένο, που εμποδίζει την έρευνα της ύπαρξης κυριότητας, π.χ. στη δίκη για την απόδοση του ακινήτου, καθόσον καλύπτει την ιστορική και νομική αιτία της νέας αγωγής, ως προς το ζήτημα της κυριότητας και δεν επιτρέπεται να ερευνηθεί, εκ νέου, ο τρόπος με τον οποίο αυτή αποκτήθηκε (ΑΠ 569/2017 ΤρΝΠΛ ΝΟΜΟΣ).**

Επιπλέον, το δεδικασμένο καλύπτει και τις ενστάσεις που προτάθηκαν, όπως και εκείνες που δεν προτάθηκαν, ενώ μπορούσαν να προταθούν και οι οποίες δεν στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα και δεν μπορούν, ως εκ τούτου, να ασκηθούν με κύρια αγωγή. Καλύπτονται, επίσης, οι κατά του προδικαστικού ζητήματος ενστάσεις, κατά την ίδια έκταση, είτε το προδικαστικό ζήτημα αφορά τις διαδικαστικές προϋποθέσεις, είτε το επίδικο δικαίωμα (κύριο ζήτημα) και

αδιάφορα από το αν η ένσταση ανάγεται στην ύπαρξη της προδικαστικής έννομης σχέσης ή στην έκταση της ευθύνης από αυτή (ΑΠ 456/2018 ΤρΝΠΛ ΝΟΜΟΣ). Ενστάσεις που καλύπτονται από το δεδικασμένο, παρότι δεν προτάθηκαν, αν και ήταν δυνατό να προταθούν, είναι οι καλούμενες καταχρηστικές ενστάσεις, δηλαδή, οι βασιζόμενες σε γεγονότα, τα οποία κατά νόμο δεν θεμελιώνουν αυθύπαρκτο και αυτοτελές δικαίωμα, που μπορεί να αποτελέσει τη βάση ξεχωριστής αγωγής, αλλά εμποδίζουν τη γέννηση του ασκούμενου με την αγωγή δικαιώματος ή καταργούν αυτό, σε αντίθεση με τις καλούμενες γνήσιες ενστάσεις. Αντίθετα, το δεδικασμένο δεν καλύπτει τις μη προταθείσες ενστάσεις (ή προταθείσες που απορρίφθηκαν, ως απαράδεκτες), που στηρίζονται σε αυτοτελές δικαίωμα, το οποίο μπορεί να ασκηθεί και με κύρια αγωγή. Πρόκειται για τις χαρακτηριζόμενες ως γνήσιες μη αυθύπαρκτες ενστάσεις (ως στηριζόμενες σε άλλο, διαφορετικό δικαίωμα, για το οποίο μπορεί να ασκηθεί κύρια αγωγή), είναι, δε, τέτοιες ενστάσεις, εκείνες του συμψηφισμού, της επίσχεσης, του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος, καθώς και το δικαίωμα του πωλητή να του επιστραφεί το πράγμα, αν ο αγοραστής ασκήσει δικαίωμα υπαναχώρησης, λόγω ελαττωμάτων του πράγματος και η σχετική αγωγή του γίνει τελεσίδικως δεκτή. Εκτός από την αμέσως προαναφερθείσα κατηγορία των μη αυθυπάρκτων ενστάσεων, που δεν προτάθηκαν, όλες οι λοιπές ενστάσεις, είτε προτάθηκαν, είτε δεν προτάθηκαν, ενώ μπορούσαν να προταθούν και αφορούν το “δικαίωμα που κρίθηκε”, δηλαδή, την έννομη σχέση ή συνέπεια, που διαγνώστηκε με την τελεσίδικη απόφαση ότι υπάρχει ή ότι δεν υπάρχει, μαζί με το αντικείμενό της, είτε είναι υλικό είτε όχι, καλύπτονται από το δεδικασμένο της τελεσίδικης απόφασης και δεν μπορούν να προβληθούν σε μεταγενέστερη δίκη, μεταξύ των ιδίων προσώπων, για το ίδιο αντικείμενο (ΑΠ 569/2017, ΑΠ 2168/2014, ΤρΝΠΛ ΝΟΜΟΣ), προσκρούοντας στην ανέκαθεν ισχύουσα και ενυπάρχουσα στο δεδικασμένο, από την ίδια τη φύση του, απαγορευτική της επαναπροβολής τους δικαιοϊκή αρχή “non bis in idem” (“ουχί δις επί τω αυτώ”) ή “bis de eadem re ne sit actio” (“δεν δίδεται αγωγή δύο φορές για το ίδιο αντικείμενο”). Ήτοι, το δεδικασμένο εκτείνεται επί των παραπάνω ενστάσεων, που χρησιμεύουν για την απόκρουση του δικαιώματος που ασκείται με την αγωγή, ως διακωλυτικές ή καταργητικές αυτού, άσχετα με το αν το δικαίωμα επί του οποίου στηρίζονται, μπορούσε να ασκηθεί και με αγωγή. Η κάλυψη, όμως, από το δεδικασμένο, δεν περιορίζεται μόνο στην αρνητική μορφή του δικαιώματος, υπό μορφή ενστάσεων, αλλά επεκτείνεται και στη θετική του μορφή και συνεπώς, καλύπτεται και το ίδιο το δικαίωμα, στο οποίο στηρίζεται η ένσταση, με αποτέλεσμα ούτε το δικαίωμα αυτό να μπορεί να ασκηθεί με αγωγή (ΑΠ 178/2013 ΕΦΑΔ 2013.655). **Έτσι, επί ισχυρισμού του εναγόμενου, σε διεκδικητική αγωγή, ότι κύριος του**

διεκδικουμένου είναι αυτός, ο οποίος (ισχυρισμός) αποτελεί ανεπτυγμένη άρνηση της αγωγής ή καταχρηστική ένσταση, που χρησιμεύει προς αντίκρουση της αγωγής και μπορεί να ασκηθεί και με ανταγωγή (αναγνωριστική), εάν αυτός ηττηθεί στη δίκη αυτή, ως μη κύριος, ενώ κύριος είναι ο ενάγων, με βάση την αναφερόμενη στην αγωγή αιτία και εγείρει, μετά την τελεσιδικία της άνω απόφασης, κατά του ενάγοντος ή των διαδόχων αυτού, διεκδικητική αγωγή του ιδίου ακινήτου, θα αποκρουστεί με την ένσταση του δεδικασμένου, όχι μόνο αν στηρίζει την κυριότητά του στον τρόπο κτήσης αυτής, τον οποίο με την ανεπτυγμένη άρνηση ή καταχρηστική ένστασή του πρότεινε στην προηγούμενη δίκη, αλλά και αν τη στηρίζει σε άλλο τρόπο κτήσης, τον οποίο μπορούσε να προτείνει και δεν πρότεινε, αφού, διαφορετικά, θα ανατρεπόταν το δεδικασμένο (ΑΠ 641/2015 ΤρΝΠΛ ΝΟΜΟΣ). Ειδικότερα, στην περίπτωση που η διεκδικητική αγωγή ακινήτου θεμελιώνεται σε παράγωγη κτήση, όπως π.χ. σε πώληση αυτού με συμβολαιογραφικό έγγραφο νομίμως μεταγραφμένο, ο ισχυρισμός του εναγόμενου ότι αυτός απέκτησε την κυριότητα του επιδίκου, από το δικαιοπάροχο του ενάγοντος, με μεταβίβαση χρονικά προγενέστερη από εκείνη που επικαλείται ο ενάγων και ότι έκτοτε νεμήθηκε αυτό με διάνοια κυρίου επί τουλάχιστον εικοσαετία ή με διάνοια κυρίου και νόμιμο τίτλο επί τουλάχιστον δεκαετία, αποτελεί ένσταση ίδιας κυριότητας, διότι, αφενός τα προβαλλόμενα νέα περιστατικά επενεργούν καταλυτικά στο πρόσωπο του δικαιοπαρόχου (ΑΠ 694/2000 ΕΕΝ 2001.805), αφετέρου δε, υπό διαφορετική εκδοχή (εάν χαρακτηριζόταν ο σχετικός ισχυρισμός του εναγόμενου ως αιτιολογημένη άρνηση της αγωγής), θα κατέληγε στο άτοπο να υποχρεώνεται ο ενάγων να αποδείξει αρνητικά περιστατικά (ΕφΠατρ 293/2019 ΤρΝΠΛ ΝΟΜΟΣ, Γεωργιάδης-Σταθόπουλος, ΑΚ, άρθρο 1095, αριθ. 15-19, Κ. Παπαδόπουλος, Αγωγές Εμπραγμάτου Δικαίου, έκδοση 1989, σελ. 265).

Στην προκειμένη περίπτωση, στο πλαίσιο της δίκης που ξεκίνησε με την άσκηση από την Κοινότητα Αλικαρνασσού της ως άνω από 01-09-1979 αναγνωριστικής της κυριότητας αγωγής κατά του Ελληνικού Δημοσίου, επί της οποίας εκδόθηκε, εν τέλει, η υπ' αρ. **507/1988** απόφαση του Αρείου Πάγου, το Ελληνικό Δημόσιο ουδέποτε πρόβαλε τον ισχυρισμό ότι, σε κάθε περίπτωση, έχει καταστεί κύριος των εδαφικών τμημάτων των επίδικων κληροτεμαχίων, τα οποία απαλλοτριώθηκαν αναγκαστικά με το από 08-03-1935 ΠΔ (ΦΕΚ 85Α/15-03-1935), το από 28-06-1955 ΒΔ (ΦΕΚ 197 Α/1955), την ΚΥΑ 4634/3804/22-05-1968 (ΦΕΚ 102Δ/1968), την ΚΥΑ δ.8796/6676/09-09-1968 (ΦΕΚ 178Δ/1968) και την ΚΥΑ Μ. 1022/1572/1976 (ΦΕΚ 128

Δ/1976) λόγω συντέλεσης των εν λόγω απαλλοτριώσεων.

Ενόψει αυτού, το ζήτημα της κυριότητας της τότε Κοινότητας Αλικαρνασσού επί των εκτάσεων των κληροτεμαχίων 307, 317, 4, 6 και 7, και ως εκ τούτου και των εδαφικών τμημάτων αυτών που απαλλοτριώθηκαν κατά τα ανωτέρω, καλύπτεται από το δεδicaσμένο της υπ' αρ. 507/1988 απόφασης του ΑΠ. Συνεπώς και με βάση το εν λόγω δεδicaσμένο τα εδαφικά τμήματα των κληροτεμαχίων 307, 317, 4, 6 και 7 που φέρονται ότι απαλλοτριώθηκαν με βάση τα ως άνω ΠΔ και ΚΥΑ εξακολουθούν να ανήκουν κατά κυριότητα στο Δήμο Ηρακλείου, ο οποίος έχει υπεισέλθει στη θέση της τότε Κοινότητας Αλικαρνασσού, κατά τις διακρίσεις που ανωτέρω (παρ. Β.1) αναφέρονται και ανεξαρτήτως της συντέλεσης ή μη των εν λόγω απαλλοτριώσεων.

Σημειώνεται ότι στα πλαίσια της Κτηματογράφησης ο Δήμος Ηρακλείου δήλωσε τα ιδιοκτησιακά του δικαιώματα επί των επίμαχων κληροτεμαχίων συμπεριλαμβανομένων και των ως άνω τμημάτων αυτών που φέρονται ότι απαλλοτριώθηκαν κατά τα προαναφερόμενα. Στα πλαίσια δε της Ανάρτησης, καταχωρήθηκε ως πλήρης κύριος αυτών κατά τις αντίστοιχες διακρίσεις.

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από τη μελέτη των στοιχείων που τέθηκαν υπ' όψιν μας, στα οποία περιλαμβάνονται οι τίτλοι ιδιοκτησίας για την υπό εξέταση έκταση, οι δικαστικές αποφάσεις που αναφέρονται στο παρόν, οι από 24-05-1979 και 29-09-1988 Εκθέσεις Πραγματογνωμοσύνης και το από 24-05-1979 τοπογραφικό διάγραμμα που τις συνοδεύει και τα στοιχεία για τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις εδαφικών τμημάτων των κληροτεμαχίων ιδιοκτησίας του Δήμου που έλαβαν χώρα για την εγκατάσταση και λειτουργία του Αεροδρομίου Ηρακλείου Κρήτης "Νίκος Καζαντζάκης" κλπ, καθώς και τα σχετικά διαγράμματα που μας χορηγήθηκαν, προκύπτουν αναμφισβήτητα τα εξής:

1. Το Αεροδρόμιο Ηρακλείου Κρήτης "Νίκος Καζαντζάκης" καταλαμβάνει σήμερα έκταση εμβαδού 1.736.852,61 τ.μ., η οποία, κατά το μεγαλύτερο τμήμα της, αποτελείται από εδαφικά τμήματα των κληροτεμαχίων 317 και 307 συνιδιοκτησίας του Δήμου Ηρακλείου κατά ποσοστό 11/30 εξ αδιαιρέτου και των κληροτεμαχίων 4,6 και 7 της αποκλειστικής κυριότητας του Δήμου Ηρακλείου.

2. Η τότε Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ, με την οριστική διανομή του αγροκτήματος Αλικαρνασσοῦ, η οποία πραγματοποιήθηκε με το από 17-12-1932 Πρακτικό της Επιτροπῆς Τακτοποιήσεως Αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ, το οποίο κυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 64625/1935 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας (ΦΕΚ 107Β/2/1935) και μεταγράφηκε νόμιμα στα βιβλία μεταγραφῶν του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου στον τόμο 143 με α/α 64649, **κατέστη αποκλειστική κυρία** των κληροτεμαχίων στην περιοχή "Ρουσσές" της άλλοτε Κοινότητος Νέας Αλικαρνασσοῦ, που αναλυτικά αναφέρονται στο εν λόγω πρακτικό. Ειδικότερα:

- Η Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ κατέστη κυρία κατά ποσοστό 11/30 (ή 110/300) εξ αδιαιρέτου στην ενιαία έκταση των υπ' αριθμ. 307-317 κληροτεμαχίων, συνολικού εμβαδού 3.561.899 τμ. Κατά δε το λοιπό ποσοστό των 19/30 (190/300) εξ αδιαιρέτου αυτής κατέστησαν κύριοι οι Χρ. Ανερράψης και Ν. Μακράκης.
- Η Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ κατέστη πλήρης κυρία, μεταξύ άλλων, του υπ' αριθμ.4 κληροτεμαχίου, εμβαδού 386.576 τ.μ., του υπ' αριθμ.6 κληροτεμαχίου εμβαδού 42.479 τ.μ και του υπ'αριθμ.7 κληροτεμαχίου εμβαδού 43.168 τ.μ.

3. Το γεγονός ότι η Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ κατέστη κυρία των ως άνω κληροτεμαχίων, τα οποία αποδόθηκαν σ' αυτή με το από 17-12-1932 Πρακτικό της Επιτροπῆς Τακτοποιήσεως Αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ, το οποίο κυρώθηκε με την υπ' αριθμ. 64625/1935 απόφαση του Υπουργού Γεωργίας (ΦΕΚ 107Β/2/1935) και μεταγράφηκε νόμιμα στα βιβλία μεταγραφῶν του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου στον τόμο 143 με α/α 64649, έχει κριθεί αμετάκλητα με την υπ' αριθμ. **507/1988** απόφαση του Δ' Τμήματος του Αρείου Πάγου. Ειδικότερα, με την εν λόγω απόφαση κρίθηκε αμετάκλητα ότι η Κοινότητα **κατέστη αποκλειστική κυρία** των αναφερόμενων στο εν λόγω πρακτικό κληροτεμαχίων, τα οποία της παραχωρήθηκαν με αυτό και ειδικότερα α) συγκύρια σε ποσοστό 11/30 εξ αδιαιρέτου στα αριθμ. 307 και 317 κληροτεμάχια και β) αποκλειστική κυρία μεταξύ άλλων, των κληροτεμαχίων υπ' αριθμ. 4, 6 και 7, εμβαδού 386.576 τμ, 42.479 τμ, 43.168 τμ αντίστοιχα, τμήματα των οποίων (κληροτεμαχίων) περιλαμβάνονται στην έκταση του αεροδρομίου Ηρακλείου. **Επίσης κρίθηκε αμετάκλητα ότι η Κοινότητα, κατά το χρόνο άσκησης της από 01-09-1979 αγωγῆς, επί της**

οποίας εκδόθηκε η ως άνω απόφαση του ΑΠ, εξακολουθούσε να τυγχάνει αποκλειστική κύρια των εδαφικών εκτάσεων όλων των κληροτεμαχίων που αναφέρονται στο ως άνω πρακτικό της Επιτροπής Τακτοποιήσεως Αγροκτήματος Νέας Αλικαρνασσοῦ. Η εν λόγω απόφαση του ΑΠ αποτελεί δεδικασμένο όσον αφορά τον τρόπο κτήσης κυριότητας των επίδικων κληροτεμαχίων εκ μέρους της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσοῦ, αλλά και όσον αφορά το ζήτημα της κυριότητας αυτών κατά το χρόνο άσκησης της από 01-09-1979 αγωγής επί της οποίας εκδόθηκε η εν λόγω απόφαση, σε συνδυασμό και με τα όσα κρίθηκαν και με την **31/1990** απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου.

4. Η Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσοῦ συστάθηκε με το από 14-05-1926 ΠΔ (ΦΕΚ 186 Α'/07-06-1926). Ειδικότερα, με το εν λόγω ΠΔ αναγνωρίστηκε ως Κοινότητα ο μόνιμος προσφυγικός συνοικισμός της Νέας Αλικαρνασσοῦ. Με τον ν. 1832/1989 (ΦΕΚ 54 Α) η Κοινότητα αναγνωρίστηκε ως Δήμος Νέας Αλικαρνασσοῦ, ο οποίος με τον ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87 Α) και την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» καταργήθηκε και εντάχθηκε στον Δήμο Ηρακλείου. Ως εκ τούτου, ο Δήμος Ηρακλείου ως καθολικός διάδοχος της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσοῦ, κληρούχου της ως άνω διανομής, έχει υπεισέλθει στα ιδιοκτησιακά δικαιώματα αυτής τα απορρέοντα από την ως άνω οριστική διανομή.

5. Προκειμένου να κατασκευαστεί και εγκατασταθεί το αεροδρόμιο Ηρακλείου Κρήτης "Νίκος Καζαντζάκης" **κηρύχθηκαν αναγκαστικές απαλλοτριώσεις** που δημοσιεύτηκαν στα ΦΕΚ 85/Α/1935, ΦΕΚ 197/Α/1955, ΦΕΚ 102/Δ/1968, ΦΕΚ 178/Δ/1968, ΦΕΚ 128/Δ/1976 και ΦΕΚ 553/Δ/1994. Στις απαλλοτριωτές εκτάσεις που αναφέρονται στα εν λόγω ΦΕΚ περιλαμβάνονται και εδαφικά τμήματα των ως άνω κληροτεμαχίων (317, 307, 4,6,7) της ιδιοκτησίας της τότε Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσοῦ και σήμερα του Δήμου Ηρακλείου.

Όσον αφορά τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις που πραγματοποιήθηκαν **πριν** την 01-09-1979, δηλαδή πριν την ημερομηνία άσκησης της από 01-09-1979 αγωγής επί της οποίας εκδόθηκε η ως άνω υπ' αριθμ. **507/1988** απόφαση του Αρείου Πάγου και ειδικότερα τις απαλλοτριώσεις των οποίων οι αποφάσεις κήρυξης δημοσιεύτηκαν στα ΦΕΚ 112/Α/1935, ΦΕΚ 102/Δ/1968, ΦΕΚ 178/Δ/1968 και ΦΕΚ 128/Δ/1976, προκύπτει ότι αυτές συντελέστηκαν. Όσον δε αφορά την αναγκαστική απαλλοτρίωση της οποίας η απόφαση κήρυξης δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ

197/A/1955, προκύπτει ότι δεν συντελέστηκε.

Παρά ταύτα, ανεξαρτήτως της συντέλεσης ή μη των εν λόγω απαλλοτριώσεων, οι εδαφικές εκτάσεις των κληροτεμαχίων 307, 317, 4, 6 και 7 που κηρύχθηκαν απαλλοτριωτές με αυτές, εξακολουθούν να ανήκουν κατά κυριότητα στο Δήμο Ηρακλείου, ο οποίος έχει υπεισέλθει στη θέση της τότε Κοινότητας Αλικαρνασσού, κατά τις διακρίσεις που προαναφέρθηκαν και σύμφωνα με τα όσα κρίθηκαν με την ως άνω απόφαση του ΑΠ, η οποία παράγει δεδικασμένο όσον αφορά το θέμα της κυριότητας επ' αυτών κατά το χρόνο άσκηση της αγωγής επί της οποίας αυτή εκδόθηκε (01-09-1979). Σημειώνεται ότι στα πλαίσια της Κτηματογράφησης ο Δήμος Ηρακλείου δήλωσε τα ιδιοκτησιακά του δικαιώματα επί των επίμαχων κληροτεμαχίων συμπεριλαμβανομένων και των ως άνω τμημάτων αυτών που φέρονται ότι απαλλοτριώθηκαν κατά τα προαναφερόμενα. Στα πλαίσια δε της Ανάρτησης, καταχωρήθηκε ως πλήρης κύριος αυτών κατά τις αντίστοιχες διακρίσεις.

Επίσης όσον αφορά την αναγκαστική απαλλοτρίωση που κηρύχθηκε την με αρ. 1050596/3118/0010/19-05-1994 κοινή απόφαση των Υπ. Εθν. Άμυνας και Οικονομικών (ΦΕΚ 553 Δ/03-06-1994), ήτοι μετά την έκδοση της ως άνω απόφασης του ΑΠ και η οποία συντελέστηκε, εξακολουθούν να παραμένουν στην κυριότητα του Δήμου Ηρακλείου, δύο τμήματα της ανήκουσας σ' αυτόν κατά ποσοστό 11/30 έκτασης των 172.117 τ.μ., έκτασης των τμημάτων αυτών 30.138 τ.μ. και 25.941 τ.μ..

Επισημαίνεται ότι στα χρόνια που μεσολάβησαν από την έκδοση της υπ' αριθμ. 507/1988 του Αρείου Πάγου, ο Δήμος Ηρακλείου, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι το αεροδρόμιο του Ηρακλείου «Νικόλαος Καζαντζάκης» εξυπηρετεί σκοπό δημόσιας ωφέλειας και λειτουργεί και προς όφελος των δημοτών του, δεν προέβη σε ενέργειες προκειμένου να ανακτήσει την κατοχή των ως άνω εδαφικών εκτάσεων που εξακολουθούν να ανήκουν στην κυριότητά του και οι οποίες εμπίπτουν εντός των ορίων του αεροδρομίου, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, προκειμένου να μην διαταράξει την εύρυθμη λειτουργία του και το σκοπό δημόσιας ωφέλειας που αυτό εξυπηρετεί. Σήμερα όμως, ενόψει της επικείμενης έναρξης λειτουργίας του νέου αεροδρομίου και της ως εκ του λόγου αυτού διακοπής της λειτουργίας του υφιστάμενου αεροδρομίου Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης», ο Δήμος έχει υποχρέωση να προσπείσει τα ιδιοκτησιακά του δικαιώματα επί της εκτάσεως του αεροδρομίου και ως εκ τούτου να προβάλει και διεκδικήσει την αναγνώριση του εμπράγματος δικαιώματός του της κυριότητας επί των

εδαφικών εκτάσεων των κληροτεμαχίων που κατά τα ανωτέρω του ανήκουν και φέρονται ότι απαλλοτριώθηκαν, προκειμένου να του αποδοθούν οι εκτάσεις αυτές και να αξιοποιηθούν προς όφελος των δημοτών του και του δημοσίου συμφέροντος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΤΕΘΗΚΑΝ ΥΠ' ΟΨΙΝ

I. Όσον αφορά το ιδιοκτησιακό καθεστώς του Δήμου Ηρακλείου και των δικαιοπάροχων του

1. Το από **17/12/1932** πρακτικό της Επιτροπής Τακτοποιήσεως αγροκτήματος Ν. Αλικαρνασσού.
2. Την υπ' αριθμ. **64625/21-06-1935** Απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, περί εγκρίσεως της οριστικής διανομής που έγινε με το από 17-12-1932 πρακτικό της Επιτροπής Τακτοποιήσεως αγροκτήματος Ν. Αλικαρνασσού και το **ΦΕΚ 107 Β'/1935**, στο οποίο αυτή δημοσιεύθηκε.
3. Το υπ' αριθμ. **7230/27-12-1906** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Χ. Καμινοπέτρου, νόμιμα μεταγραφμένου στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 18 και με α/α 23.766.
4. Το υπ' αριθμ. **1213/09-08-1910** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε συμβ/φου Ηρακλείου Χ. Γεωργιάδη, νόμιμα μεταγραφμένου στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 33 και α/α 293.942.
5. Με το υπ' αριθμ. **15421/18-08-1910** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Ευστρ. Βουρδουμπάκη, νόμιμα μεταγραφμένου στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 33 με α/α 29.974.
6. Με το υπ' αριθμ. **3867/17-11-1918** συμβόλαιο αγοραπωλησίας του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Εμμ. Λασηθιωτάκη, νόμιμα μεταγραφμένου στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 79 και με α/α 39.759.
7. Το υπ' αριθμ. **10390/17-02-1922** συμβόλαιο του τότε Συμβ/φου Ηρακλείου Ευστρ. Βουρδουμπάκη, νόμιμα μεταγραφμένου στο Υποθ/κείο Ηρακλείου, στον τόμο 22 και με α/α 44.180.
8. Το με αρ. 6269/6-12-1934 διανεμητήριο του Σ/φου Ηρακλείου Ιωάννου Ζαχαριάδου

II. ΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

1. Η υπ' αριθμ. 559/1954 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας.

2. Η υπ' αριθμ. **507/1988** απόφαση του Δ' Τμήματος του Αρείου Πάγου.
3. Η υπ' αριθμ. **31/1990** απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου
4. Η από **24/05/1979** Έκθεση πραγματογνωμοσύνης των Δ. Ραπτόπουλου, Γ. Αναγνώστου και Γ. Βέροιου, η οποία εκπονήθηκε σε συνέχεια της υπ' αριθμ. 808/1971 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου.
5. Το από **24/05/1979** τοπογραφικό διάγραμμα που συνοδεύει την παραπάνω Έκθεση, αλλά και την κατωτέρω από 29-09-1988 Έκθεση πραγματογνωμοσύνης.
6. Η υπ' αριθμ. **984/1985** απόφαση του Δ' Τμήματος του Αρείου Πάγου.
7. Η από **29-09-1988** έκθεση πραγματογνωμοσύνης του Δικαστικού Πραγματογνώμονα Δημοσθένη Ραπτόπουλου, η οποία εκπονήθηκε σε συνέχεια της 817/1983 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, και με βάση την οποία εκδόθηκε η 789/1989 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Κρήτης.
8. Η υπ' αριθμ. **789/1989** απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου.
9. Η υπ' αρ. 429/1996 απόφαση και με αρ. 221/1993 πράξη του ΠΠρΗρ,
10. Η υπ' αρ. 597/1998 απόφαση του Εφετείου Κρήτης,
11. Η υπ' αρ. 1660/2000 Απόφαση του ΑΠ.
12. Η υπ' αρ. 86/2003 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου
13. Η υπ' αριθμ. 200/2005 απόφαση του Εφετείου Κρήτης,
14. Τα υπ' αριθμ. 980/1969 Πρακτικά και Απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου,
15. Η υπ' αριθμ. 210/2001 απόφαση του Εφετείου Κρήτης.

III. ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΠΩΛΗΣΗΣ

Το υπ' αριθμ. **3045/30-12-1991** συμβόλαιο αγοραπωλησίας αγροτικού ακινήτου της συμβολαιογράφου Κρήτης Στυλιανής Καλογεράκη – Αρχοντάκη, το οποίο έχει μεταγραφεί νόμιμα στα βιβλία Μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου στον τόμο 4615 και με αριθμό 323855.

IV. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΕΩΝ

---

1. Το **ΦΕΚ 85Α/15-03-1935** στο οποίο δημοσιεύθηκε το από **08-03-1935** Προεδρικό Διάταγμα, περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης γηπέδου, ανήκοντος εις διαφόρους ιδιοκτήτες, εκτάσεως χιλίων (1000) στρεμμάτων περίπου κειμένου στη θέση Ρουσσές Ηρακλείου Κρήτης,
2. Το **ΦΕΚ 197Α/23-07-1955** στο οποίο δημοσιεύθηκε το από **28-06-1955** Βασιλικό Διάταγμα, περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης έκτασης 920 στρ. περίπου για την επέκταση του Αεροδρομίου Ηρακλείου Κρήτης, και το αναφερόμενο σ' αυτό διάγραμμα του Γ. Τενεκίδη.
3. Το **ΦΕΚ 102 Δ/19-06-1968** στο οποίο δημοσιεύθηκε η με αρ. 4634/3804/22-05-1968 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων, περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης έκτασης συνολικού εμβαδού 52.152,30 τ.μ. για την επέκταση του διαδρόμου 09-27 του Αερολιμένα Ηρακλείου στην περιοχή Νέας Αλικαρνασσού, και το **ΦΕΚ 81 Δ/24-04-1969** περί παρακατάθεσης της αποζημίωσης για την εν λόγω απαλλοτρίωση.
4. Το **ΦΕΚ 178 Δ/25-09-1968** στο οποίο δημοσιεύθηκε η με αρ. Δ.8796/6676/09-09-1968 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δημοσίων Έργων, περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης έκτασης συνολικού εμβαδού 2.434,37 τ.μ., την ανάπτυξη των εγκαταστάσεων του Αερολιμένα Ηρακλείου Κρήτης.
5. Την με αρ. **980/1969** του **Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου**, με την οποία αναγνωρίστηκε δικαιούχος της αποζημίωσης για την έκταση που απαλλοτριώθηκε με την ΚΥΑ που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 178 Δ/25-09-1968, κατά το ποσοστό των 11/30 εξ αδιαιρέτου αυτής, αντί της Κοινότητας Νέας Αλικαρνασσού, το Ελληνικό Δημόσιο.
6. Το **ΦΕΚ 128 Δ/07-05-1976** στο οποίο δημοσιεύθηκε η με αρ. Μ. 1022/1572/14-04-1976 απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Μεταφορών και Επικοινωνίας, περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης έκτασης συνολικού εμβαδού περίπου **231.000 τ.μ.**, για την επέκταση του διαδρόμου προσγείωσης στον Αερολιμένα Ηρακλείου και την από 22-11-1976 αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου περί καταχώρησης αυτής στα βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου, από την οποία προκύπτει ότι η εν λόγω απόφαση καταχωρήθηκε στα βιβλία μεταγραφών στον τόμο 1529 και με α.α.

162500.

7. Το **ΦΕΚ 377 Δ/12-10-1977**, στο οποίο δημοσιεύθηκε η με αρ. 31783/27-09-1977 ειδοποίηση του Νομάρχη Ηρακλείου, ότι η προσωρινή αποζημίωση λόγω απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε με την **247/1977** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου για το σύνολο της έκτασης που απαλλοτριώθηκε με την ΚΥΑ ΦΕΚ 128Δ/1976 και των επικειμένων, παρακατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και εκδόθηκε το 25795/28-09-1977 γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκης ποσού 32.469.822 δραχμών.
8. Το **ΦΕΚ 250 Δ/23-07-1977**, στο οποίο δημοσιεύθηκε η Α. 9328/2303/29-06-1977 απόφαση των Υπουργών Εθνικής Άμυνας και Οικονομικών, με την οποία κηρύχθηκε αναγκαστικά απαλλοτριωτέα έκταση συνολικού εμβαδού **91.700 τ.μ.**, για την επέκταση του αεροδρομίου Ηρακλείου και την από 07-02-1978 αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου περί καταχώρησης αυτής στα βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ηρακλείου, από την οποία προκύπτει ότι η εν λόγω απόφαση καταχωρήθηκε στα βιβλία μεταγραφών στον τόμο 1589 και με α.α. 168428.
9. Τα **ΦΕΚ 118 Δ/24-02-1979 και 191 Δ/28-03-1979**, στα οποία δημοσιεύθηκαν οι με αρ. 2846/Φ.1806/08-02-1979 και 537/Φ.1806/13-03-1979 ειδοποιήσεις του Νομάρχη Ηρακλείου, ότι η προσωρινή αποζημίωση λόγω απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε με την **406/1978** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου, για όλα τα ακίνητα και τα επικείμενα, που απαλλοτριώθηκαν με την ΚΥΑ που δημοσιεύθηκε **στο ΦΕΚ 250 Δ/23-07-1977**, καθώς και η παρακατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και εκδόθηκαν: α. το 28741/2-2-1979 γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκη ποσού 18.000.000 δραχμών, και β. συμπληρωματικά το 29112/26-02-1979 γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκη ποσού δραχμών.
10. Το **ΦΕΚ 553 Δ/03-06-1994**, στο οποίο δημοσιεύθηκε η με αρ. 1050596/3118/0010/19-05-1994 απόφαση των Υπ. Εθν. Άμυνας και Οικονομικών περί αναγκαστικής απαλλοτρίωσης έκτασης συνολικού **εμβαδού 116.033 τμ** που βρίσκεται στο Νομό Ηρακλείου για τις ανάγκες της Πολεμικής Αεροπορίας στο Αεροδρόμιο Ηρακλείου και το αντίγραφο του συνημμένου σ' αυτή με αρ. 4-158 σχέδιο του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας.

11. Το **ΦΕΚ 553 Δ/03-06-1994**, στο οποίο δημοσιεύθηκε η με αρ. 578/Φ.1917/03-03-1997 ειδοποίηση του Αναπληρωτή Περ/κού Δ/ντή Ν. Ηρακλείου, ότι η προσωρινή αποζημίωση λόγω απαλλοτρίωσης που καθορίστηκε με την **219/7796/66/14-05-1995** απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Ηρακλείου και η οριστική αποζημίωση που καθορίστηκε με την **27/10-01-1996** απόφαση του Εφετείου Κρήτης, για την εδαφική επιφάνεια και τα επικείμενα, που απαλλοτριώθηκαν με την ΚΥΑ που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 553Δ/03-06-1994, παρακατατέθηκε στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων γραφείο Παρ/κων ΔΥΟ Β' Ηρακλείου και εκδόθηκε το 11656/11-02-1997 γραμμάτιο σύστασης παρακαταθήκη ποσού 928.264.000 δραχμών.

V. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

---

1. Η υπ' αριθμ.144/2022 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Δήμου Ηρακλείου «Περίληψη: Έγκριση έκθεσης σχετικά με δημοτικά ακίνητα και καταπατήσεις στην Κοινότητα Νέας Αλικαρνασσού Δήμου Ηρακλείου».
2. Η από 14-10-2024 και με αρ. πρωτ. 109513 επιστολή της Γενικής Γραμματέα του Δήμου Ηρακλείου προς το Ταμείο Αξιοποίησης της Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου με θέμα « Ιδιοκτησιακό καθεστώς της έκτασης που καλύπτει το Αεροδρόμιο Ν. Καζαντζάκης», με τα συνημμένα της.
3. Διαγράμματα που αποτυπώνουν την εδαφική έκταση που καταλαμβάνει σήμερα το αεροδρόμιο Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης», καθώς και διαγράμματα που αποτυπώνουν τις απαλλοτριωθείσες για την κατασκευή αυτού εκτάσεις των κληροτεμαχίων ιδιοκτησίας του Δήμου Ηρακλείου.

Αθήνα, 12-10-2026

Οι Δικηγόροι

Κωνσταντίνος Καρατσώλης

Ειρήνη Τσιάντη